Annus II. - Vol. II Die 30 Novembris 1910. Num. 22.

ACTA APOSTOLICAE SEDIS

COMMENTARIUM OFFICIALE

SUMMARIUM

I. *Acta Pii PP. X:* Litterae Apostolicae, pag. 899; Epistolae, pag. 904; Sermo, pag. 906. — II. *S. C. Consistorialis:* Decretum de vetita clericis temporali administratione, pag. 910. — III. *S. C. Concilii:* Curae animarum, pag. 911. — IV. *S. R. Rota:* Nullitatis matrimonii, pag. 917; Suspensionis *a divinis* ac iurisdictionis, pag. 935. — V. *Secretaria Status:* Epistola, pag. 935.

Diarium Romanae Curiae: Congregazione antipreparatoria, concorso, nomine, necrologio, pag. 937-938.

ROMAE
TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS

MDCCCCX.

Directio: Palazzo della Cancelleria. — Roma.
Administratio: Tipografia Poliglotta Vaticana. — Roma.

Pretium annuae subnotationis.
Pro Italia, L. 12. — Extra Italiam, L. 15.
Unius fasciculi, L. 1.

« *Bis* fere *in mense* (Commentarium) *prodibit, ac quotiescumque vel necessitas vel utilitas id postulare videbitur* ». (Ex *Commentarii Officialis* ratione, die 29 Octobris 1908 edita).

INDEX HUIUS FASCICULI

ACTA PII PP. X

Litterae Apostolicae.

pag.

I. *Perillustrem Fratrum Praedicatorum.* - Commendatur novum Dominicianae Famitiae in Urbe Institutum, eique Sanctissimum asservandi facultas perpetuo tribuitur. - *14 iunii 1910.* . . . 899

II. *Manilensium Archiepiscopus.* - Erectio in archiconfraternitatem Societatis titulo B. Mariae Virginis Lapurdensis, in ecclesia Fratrum Minorum Capulatorum, Manilae existentis. - *27 augusti 1910.* 900

III. *Decessorum Nostrorum.* - Confirmatio innovationum quae ex decreto Regularium Congregationis inductae sunt in regulas Instituti Oblatorum Virginis Immaculatae - *7 septembris 1910* 901

Epistolae.

I. *Nuncium vixdum.* - Ad R. P. D. Bernardum Herrera Restrepo, Bogotensium Archiepiscopum, annos XXV episcopatus explentem. - *10 octobris 1910.* 904

II. *Binas nuper.* - Ad R. P. D. Guidonem M. Conforti, Parmensium Archiepiscopum, ob pietatis obsequium Beatissimo Patri binis litteris exhibitum. - *13 octobris 1910* 905

III. *Communes litterae.* - Ad Gregorium M. Card. Aguirre y Garcia, Archiepiscopum Toletanum, Iosephum M. Card. Martin de Herrera y de Iglesia, Archiepiscopum Compostellanum, ceterosque Hispaniae Archiepiscopos et Episcopos, ob litteras pietatis plenas Beatissimo Patri exhibitas. - *26 octobris 1910* 905

Sermo.

SSmi Domini Nostri Pii PP. X ad Patres Franciscales responsio in audien- habita IV dus novembris. - *12 novembris 1905* 906

S. CONGREGATIO CONSISTORIALIS.

Decretum de vetita clericis temporali administratione. - *18 novembris 1910* 910

S. CONGREGATIO CONCILII.

S. Iohannis de Mauriana. - Curae animarum. - *6 augusti 1910* 911

SACRA ROMANA ROTA.

I. *Colonien.* - Nullitatis matrimonii. - *22 octobris 1910.* 917

II. *Colonien.-Monasterien.* - Suspensionis a divinis ac iurisdictionis. - *9 novembris 1910* 935

SECRETARIA STATUS.

Epistola

Ad R. D. Henricum Delassus, de opere « La Conjuration antichrétienne », Beatissimo Patri exhibito. - *22 octobris 1910* 935

DIARIUM ROMANAE CURIAE

I. S. Congregazione dei Riti. *Congregazione antipreparatoria* 936

II. S. Penitenzieria. *Avviso di concorso* 937

III. Segreteria di Stato. *Nomine* . . . . . »

IV. Maggiordomato di Sua Santità. *Nomine* 938

V. Necrologio. . . . . »

Annus II. - Vol. II. Die 30 Novembris 1910. Num. 22.

ACTA APOSTOLICAE SEDIS

COMMENTARIUM OFFICIALE

ACTA PII PP. X

LITTERAE APOSTOLICAE

I.

COMMMENDATUR NOVUM DOMINICIANAE FAMILIAE IN URBE INSTITUTUM, EIQUE SANCTISSIMUM ASSERVANDI FACULTAS PERPETUO TRIBUITUR.

PIUS PP. X.

Ad perpetuam rei memoriam. — Perillustrem Fratrum Praedicatorum familiam, tot virorum non minus sanctitate, quam doctrina praestantium altricem, ex more institutoque Romanorum Pontificum propensa voluntate libentissime prosequimur et honestamus. Huic enim inclyto Ordini, quem unus ex insignioribus Ecclesiae Sanctis, in fidei subsidium a Domino datus, condidit, summae erit semper gloriae Aquinatem Doctorem inter suos sodales adnumerare, clarissimum scholarum lumen, de quo merito dictum est, tot miracula patravisse, quot sapientes scripserit articulos. Neque minor laus Dominiciano coetui hoc quidem tribuitur, quod ipse divini verbi praeconium, e suo praescripto, peragendo, catholicam veritatem apud fideles integre servare, et apud ethnicos longe lateque propagare studet et contendit. Laeto igitur iucundoque accepimus animo, eiusdem Ordinis Moderatores peramplam in hac Alma Urbe Nostra nuper extruendam curavisse domum, seu Pontificium Collegium cuiusvis nationis ephebos complectens, cui inditum est *Angelico* nomen. Et nihil antiquius profecto habemus, quam ut ibi iuvenes, se tam gloriosae familiae devovere cupientes, sive sacris profanisque excolantur disciplinis, sive religionis tirocinium ponant. Quae cum ita sint, dilectum filium Hyacinthum Mariam Cormier, supremum Praedicatorum Ordinis Magistrum, sui voti compotem facientes, non modo hoc novum Institutum eiusque supra commendatos fines Auctori-

tate Nostra comprobamus, sed ut ei omnia bona, fausta ac felicia succedant, Deum adprecamur, eique spirituale a Nobis petitum privilegium peramanter impertimur. Quare praesentium tenore Apostolica Auctoritate Nostra facultatem perpetuo duraturam facimus, cuius vi tum in interiore praedictae domus sacello, tum in ei adnexo publico templo, dummodo in utraque aede ter saltem in hebdomada sacrum fiat, Sacramentum Augustum asservari licite possit ac valeat. Praecipimus tamen, ut ante tabernaculum, in quo Sanctissimum asservari solet, lampas diu noctuque continenter luceat, ut eiusdem tabernaculi clavis fideliter diligenterque custodienda, penes aedituum, seu Cappellanum, assidue maneat, denique ut alia omnia accurate serventur, quae pro custodia et cultu Sanctissimi Eucharistiae Sacramenti ex Ecclesiae legibus servanda praescribuntur. Non obstantibus contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XIV Iunii MDCCCCX, Pontificatus Nostri anno septimo.

R. CARD. MERRY DEL VAL,
a Secretis Status.

L. ✠ S.

II.

ERECTIO IN ARCHICONFRATERNITATEM SOCIETATIS TITULO B. MARIAE VIRGINIS LAPURDENSIS, IN ECCLESIA FRATRUM MINORUM CAPULATORUM, MANILAE EXISTENTIS.

PIUS PP. X.

Ad perpetuam rei memoriam. — Manilensium Archiepiscopus, refert ad Nos iam inde ab anno MDCCCLXXXX, cura Fratrum Minorum Capulatorum, fuisse in Philippinas Insulas erga Lapurdensem Virginem devotionem invectam. Ante illud tempus exiguus in iisdem Insulis erat fidelium numerus, qui miranda thaumaturgae Virginis facinora norant, nondum enim ad dissitas illas oras celeberrimi Sanctuarii Lapurdensis fama pervenerat. Sed anno MDCCCLXXXXIII, annuente Archiepiscopo, in Ecclesia Fratrum Minorum Capulatorum, Manilae, Confraternitas sub titulo Nostrae Dominae Lapurdensis canonice primum erecta est. Haec autem Societas, favente Domino, tam magna brevi suscepit incrementa, tantaque sodalium frequentia fioruit, ut modo inter praecipuas adnumeretur Insularum Philippinarum Sodalitates. Nunc autem cum super enunciatus Manilensis Archiepiscopus enixas nobis preces adhibeat, ut eandem Societatem, tot tantisque nominibus de catholica re iisdem in Insulis optime meritam, Archisodalitatis titulo ac privilegiis de Nostra

benignitate cohonestare dignemur: Nos, quibus nihil antiquius est, quam ut fidelium devotio erga Lapurdensem Virginem, gratiarum omnium sequestram, magis ac magis amplificetur, optatis his annuendum libenti quidem animo existimamus. Quae cum ita sint, Apostolica Nostra Auctoritate, praesentium vi, perpetuumque in modum Societatem sub titulo Dominae Nostrae Lapurdensis, in Ecclesia Fratrum Minorum Capulatorum civitatis Manilensis canonice institutam, in Archiconfraternitatem erigimus, evehimus atque constituimus, et consuetis honoribus et privilegiis ornamus. Archisodalitatis autem sic per nos erectae Moderatori atque Officialibus praesentibus et futuris, similiter Auctoritate Nostra per praesentes perpetuo concedimus, ut ipsi alias Societates eiusdem nominis atque instituti, intra fines Insularum Philippinarum canonice existentes, servatis forma Constitutionis Clementis PP. VIII Praedecessoris Nostri rec. mem. aliisque Apostolicis Ordinationibus desuper editis, sibi aggregare, illisque omnes et singulas indulgentias, peccatorum remissiones ac poenitentiarum relaxationes eidem Archisodalitati a Sede Apostolica concessas, quae aliis sint communicabiles, communicare licite possint ac valeant. Decernentes praesentes litteras firmas, validas et efficaces semper existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, illisque ad quos spectat et spectare poterit in omnibus et per omnia plenissime suffragari, sicque in praemissis per quoscumque Iudices ordinarios et delegatos iudicari et definiri debere, irritumque esse atque inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XXVII Augusti MDCCCCX, Pontificatus Nostri anno octavo.

R. CARD. MERRY DEL VAL,
a Secretis Status.

L. ✠ S.

III.

CONFIRMATIO INNOVATIONUM QUAE EX DECRETO REGULARIUM CONGREGATIONIS INDUCTAE SUNT IN REGULAS INSTITUTI OBLATORUM VIRGINIS IMMACULATAE.

PIUS PP. X.

Ad perpetuam rei memoriam. — Decessorum Nostrorum vestigiis insistentes, ad religiosorum virorum congregationes ex quibus Ecclesia Dei tot tantaque emolumenta nanciscitur, singulari paternae Nostrae voluntatis studio oculos convertimus, vigili cura prospicientes, ut eaedem

illis omnibus praesidiis muniantur, quae ad ipsarum utilitatem, bonum atque incrementum magis accommodata atque opportuna Nobis videantur. Frugiferas has inter Congregationes iure meritoque accensenda est, quae a « Missionariis Oblatis Mariae Immaculatae » nomen habet, et ad Aquas Sextias in Provincia iam inde ab anno MDCCCXVI fundata, per Apostolicas Litteras eadem hac forma die XXI Martii mensis, anno MDCCCXXVI datas, a Leone PP. XII rec. me. Praedecessore Nostro tum Instituti, tum Regularum adprobationem obtinuit. Haec enim Congregatio, quae sibi quasi titulum pro certamine bono certando assumpsit Divini Magistri verba: « Evangelizare pauperibus misit me » nullo unquam tempore destitit in agri Dominici messem multos eosque sedulos cultores mittere, qui, strenue laborantes, laeti tandem cum exultatione portarent manipulos suos. Brevi in universum terrarum Orbem, Deo favente, diffusa, novem in praesens ipsa Congregatio provinciis pollet. Quatuordecim Apostolici Vicariatus et in America Septentrionali, et in Africa Meridionali, et in Asia, manent Oblatorum Missionariorum a Virgine Immaculata curis concrediti: ipsa tam vasto terrarum marisque intervallo dissita Australia, plura ab hac Congregatione accepta referre debet beneficia. Immanis itaque campus huius Congregationis Missionariis patet, quasi aperta apostolicis laboribus exantlandis palestra. Meritis laudum praeconiis Congregationem eandem prosequuti sunt Romani Pontifices, qui iteratis vicibus per Litteras piscatorio annulo obsignatas, Institutum ipsum, Apostolica interposita auctoritate, roborarunt. Ita regulas ipsius Instituti confirmavit Gregorius PP. XVI per Litteras die XX Martii mensis, anno MDCCCXLVI datas, et nonnullas Constitutionum et regularum earundem immutationes atque additiones ab ipsius Congregationis Capitulo Generali statutas, Pius PP. IX per similes Litteras die XXVIII Martii mensis, anno MDCCCLI datas, solemniter sanxit. Iamvero novissimis his annis opportunum visum est Congregationi Episcoporum et Regularium negotiis diiudicandis praepositae, decernere atque indicere, ut constitutiones Congregationis superenunciatae Missionariorum Oblatorum Immaculatae Conceptionis ita immutarentur, ut vigentis iuris conditioni conformes evaderent; dictoque audiens ipsius Instituti generale Capitulum ad hoc coadunatum, tales intulit memoratis constitutionibus innovationes, ut illas quasi nova forma donaverit. Variationes vero sic in Constitutiones inductas, utpote quae temporum circumstantiis et recentioribus Decretis Apostolicae Sedis apprime responderent, nova Congregatio disciplinae Regularium praeposita, ad quam transmissae fuerant, per decretum die XXI Decembris mensis, anno superiore editum, approbavit. Nunc autem Venerabilis Frater Augustinus Donte-

will, Archiepiscopus titularis Ptolemeidensis, supremus Moderator memoratae Congregationis Oblatorum Mariae Immaculatae, humili prece Nos flagitat, ut supra enarratam regularum instituti sui innovationem, per Apostolicas Litteras in forma Brevis confirmare dignemur; Nosque animo repetentes historicas Congregationis ipsius memorias, quae saeculi spatio, ex quo originem duxit, amplissima cumulavit merita et in universo terrarum Orbe spirituales fructus uberrimos nacta est, his quidem optatis annuendum libentissime existimavimus. Quae cum ita sint, variationes quae, uti supra diximus, in constitutiones ad usum eiusdem Congregationis Oblatorum inductae sunt, iam ab hac S. Sede approbatas, prouti liquet ex decreto quod recensuimus, ab hodierna Congregatione Religiosorum disciplinae praeposita, die XXI Decembris mensis, anno superiore, edito, Motu proprio atque ex certa scientia et matura deliberatione Nostris, nunc iterum probamus, supremoque Auctoritatis Apostolicae munimine roboramus et confirmamus, ratasque eas in omnibus, praesentium tenore, habemus atque edicimus. Decernentes praesentes litteras firmas, validas et efficaces semper existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, illisque ad quos spectat, vel spectare poterit, in omnibus et per omnia plenissime suffragari: sicque in praemissis per quoscumque Iudices ordinarios et delegatos iudicari et definiri debere, irritumque esse atque inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis, ceterisque omnibus speciali licet atque individua mentione ac derogatione dignis in contrarium facientibus quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die VII Septembris MDCCCCX, Pontificatus Nostri anno octavo.

R. CARD. MERRY DEL VAL,
a Secretis Status.

L. ✠ S.

EPISTOLAE.

I.

AD R. P. D. BERNARDUM HERRERA RESTREPO,
BOGOTENSIUM ARCHIEPISCOPUM, ANNOS XXV EPISCOPATUS EXPLENTEM.

Venerabilis Frater, salutem et apostolicam benedictionem. — Nuncium vixdum allatum Nobis est subeuntis episcopatus tui natalis quinti ac vigesimi, vota quidem pro incolumitate tua absentes fecisse haud satis habuimus: opportunum duximus hisce etiam litteris tibi adesse laetanti. Hanc pietatis significationem tua a Nobis exposcit pastoralis navitas. Nescii enim haud sumus te hoc potissimum nomine vulgo laudari quod, nullam officii sanctissimi partem missam faciens, multum contendas dioecesis clerum, sive in sacris seminariis in Ecclesiae spem adolescat, sive, sacerdotio auctus, vineam Domini excolendam sit aggressus, ita sancte instituere ut quicumque eidem iungitur, verbis utimur Sancti Gregorii, aeternae vitae sapore condiatur. Optimum sane consilium, idemque, hoc maxime tempore, quum effrenatis licentia moribus christiana disciplina in quotidianum vocatur discrimen, dignum plane quod a Sacrorum Antistitibus pari discrimini contentione urgeatur. Magna enim vis exempli, et vix ullum suppetit medium ad homines Christo lucrifaciendos aptius quam sancta clericorum consuetudo Ea quippe brevi et efficaci itinere quisquis edocetur quid christiana postulet professio, et ad idem persequendum animus facilius permovetur. Tene igitur quem coepisti cursum: perspicis qui eiusdem futurus sit exitus, quum probe scias virtutes concreditarum ovium fore gaudia aeterna pastorum.

Ne vero ad fructuosos labores, aetatis flexu, te animi deficiant vires, Apostolicam Benedictionem, coelestium auspicem bonorum, tibi, Venerabilis Frater, et omnibus qui tuae parent sacrae potestati, peramanter in Domino impertimus.

Datum Romae, apud S. Petrum, die x Octobris anno MCMX, Pontificatus Nostri octavo.

PIUS PP. X.

II.

AD R. P. D. GUIDONEM M. CONFORTI, PARMENSIUM ARCHIEPISCOPUM, OB PIETATIS OBSEQUIUM BEATISSIMO PATRI BINIS LITTERIS EXHIBITUM.

Venerabilis Frater, salutem et apostolicam benedictionem. — Binas nuper a te epistolas accepimus: alteram dabant qui e tuo clero Sacerdotes, laudabili more, secesserant ad renovandos ad sanctitatem animos, quique pietatis significationem uberiorem voluere addita petriana stipe: dabant alteram diligentiores ex eodem sacro ordine viri, qui, te advocante, convenerant consilia inituri ad rem catholicam penes fideles istos acrius, ut ratio temporis exposcit, provehendam, muniendam firmius. Utraque porro periucunda Nobis accidit, qui in utraque et propensae in Nos voluntatis et optimae navitatis haud dubium perspeximus argumentum. Id quidem libet merita exornare commendatione et prosequi gratia. Unius et alterius te, Venerabilis Frater, auctorem esse cupimus iis nomine Nostro nunciandae qui praefatas subscripsere epistolas, quos insuper participes esse volumus Apostolicae Benedictionis quam tibi, Venerabilis Frater, reliquo tuae dioecesis Clero populoque universo peramanter impertimus.

Datum Romae, apud S. Petrum die XIII Octobris MDMX, Pontificatus Nostri anno octavo.

PIUS PP. X.

III.

AD GREGORIUM M. CARD. AGUIRRE Y GARCIA, ARCHIEPISCOPUM TOLETANUM, IOSEPHUM M. CARD. MARTIN DE HERRERA Y DE LA IGLESIA, ARCHIEPISCOPUM COMPOSTELLANUM, CETEROSQUE HISPANIAE ARCHIEPISCOPOS ET EPISCOPOS, OB LITTERAS PIETATIS PLENAS BEATISSIMO PATRI INSCRIPTAS.

Dilecti Filii Nostri ac Venerabiles Fratres, salutem et apostolicam benedictionem. — Communes litterae quas nuper ad Nos dedistis, studium redolent in Nos vestrum, haud ignotum quidem Nobis sed tamen gratum atque optatum. Moerentem quippe opportuno studetis solatio relevare ipsi vos, Dilecti Filii Nostri ac Venerabiles Fratres, quibus assiduas inter sollicitudines iam diu volvitur aetas. Vestri pene obliti Nostrique tantum memores visi estis, quum, quae in caput Nostrum, in quidquid est catholicis carum ac sacrum, non multis ante diebus, in ipsa luce Urbis congestae sunt, compellationes maledicas ac probrosas

ita exhorruistis, ut eas nonnisi acerbissime tuleritis. Leniit sane aegritudinem Nostram mira haec conspiratio pietatis, cui pietas concinuit omnium quotquot sunt fusi per orbem fidelium; vobisque omnibus, officii memores, meritam gratiam et agimus et habemus. Ceterum quaecumque et Nobis et vobis tristia afferat dies, ne frangant animum, neve obliviscamur eius corporis atque eius capitis membra nos esse, qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem. Cui quidem prompto alacrique animo perferendae, auxilio sit Apostolica Benedictio, quam coelestium munerum auspicem Nostraeque testem benevolentiae, vobis, Dilecti Filii Nostri ac Venerabiles Fratres, Cleris populisque in quos vestrae evigilant curae, amantissime in Domino impertimus.

Datum Romae, apud S. Petrum die XXVI Octobris MDMX, Pontificatus Nostri anno octavo.

PIUS PP. X.

SERMO.

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI PII PP. X AD PP. FRANCISCALES RESPONSIO, IN AUDIENTIA HABITA IV IDUS NOVEMBRIS.

Conspectus vester, dilecti Filii, verba quibus egregios animi sensus effudistis, pietatis vestrae in communem Patrem significatio alte Nos permoverunt et magnopere delectarunt. Haec autem eo Nobis gratiora contingunt, quod a religiosis eius ordinis viris proficiscantur, quorum instituta, traditiones, historia, imperitura sunt monumenta fervidi erga Ecclesiam amoris et inviolati obsequii. Haeret namque animo vis et constantia qua Francisci Patris alumni, virtutis doctrinaeque laude florentes et ad augendum beatorum caelitum numerum fere destinati, cum Apostolica Sede sentire et facere eiusque iura tueri nunquam destiterunt, ne cum ipso quidem periculo capitis. Addit laetitiae causam cogitatio quod huiusmodi caritatis ostensio erga Nos atque hanc Apostolicam Sedem erumpat exeunte saeculo VII ab instituto Ordine vestro, quum nempe Nos, non modo benevolentis memorisque animi sensus vobis exploratos fecimus, beneficia impertientes, quorum dispensatores a divina Providentia constituti sumus, verum etiam id egimus, ut inter Filios et communem Patrem caritatis nexus arctius obstringerentur.

Nunc vero gratiae vobis referendae sollicitos efficit prona et alacris voluntas, qua monita Nostra excepistis, ut vos omnes censeritis unius eiusdemque Patris Francisci filios, absque ullo discrimine, in tres

quidem familias distinctos, verum unius disciplinae sectatores, atque ita coniunctos, ut sitis *cor unum et anima una;* communis inter vos agatur causa; eaedem sint omnibus rationes constitutae; atque ita mundo exemplum exhibeatis eius concordiae, quae a divina tantum gratia derivatur.

Nec minus grate vos intuemur ea succensos caritate, qua Franciscus, bonum Christi odorem late diffundere atque ad eius exemplum *omnibus omnia factos,* nullam sacri ministerii civilisque cultus provinciam vobis alienam putare. Quotidianus enim vos urget labor et annuntiandi verbi divini et excolendarum gentium non modo civilium, sed etiam humanitatis omnis expertium, quae adhuc *in tenebris et umbra mortis sedent;* maxime vero misericordiae opera exercendi in publicis custodiis, in valetudinariis, ad aegrotantium corpora reficienda et ad inquinatos vitiis animos revocandos.

Gratiae denique vobis persolvantur ob virilem in decertando pro iustitia et veritate constantiam; cui dimicationi modo faces admoverunt artes malignae et potentia coniuratorum contra Christum et Ecclesiam, reputantium sese nobiscum egisse praeclare, quod nos vivere sinant, impendente cervicibus iniquarum gladio legum. Pergite, dilecti Filii, pugnare pro viribus, neve animum despondeatis, quod res ad inimicorum voluntatem aliquandiu fluant. Alias fregit proiecitque vires Ecclesia, ut iam vereri non liceat, ne tandem aliquando, Dei suffulti praesidio, unoque fidei et caritatis obstricti vinculo, simus victoriam consequuturi.

Ad vos autem singulari quadam sollicitudine patet os Nostrum dilecti iuvenes, qui quasi flosculi e triplici religiosa familia deducti Urbem petivistis, ornaturi animum virtute doctrinaque mentem, ut sanctitatis effluvia lucemque sapientiae per omnes terrarum orbis plagas circumferatis.

Vos Francisci disciplinam profitentes optimam sane partem eligistis, qua genuinam christianae perfectionis imagines possitis in vitae usum deducere, effectique veri Christi discipuli, non solum communia officia, sed etiam evangelica vivendi praecepta tueri. Vos estis christianae reipublicae selecti cives, qui divini Magistri verba et exempla serio accipientes, Deum, quo decet loco, in sua ipsorum anima vitaque collocarunt; qui religionem, quod aequissimum est, maximum et primum negotium esse intellexerunt; qui sempiternam salutem tanti fecerunt, quanti Christus quum dixit: *Porro unum est necessarium;* qui, externis fluxisque bonis abdicatis, ut praecipuum vitae finem unice spectarent, a mundanis rebus ad rerum omnium Conditorem animum avocarunt; qui denique iam non sibi vivere constituerunt, sed Christo Iesu.

Quia vero virtutum omnium exemplar est absolutissimum Christus, idcirco student Eius formam, quoad possunt, in se ipsi transferre. Quare similitudinem Eius conantur arripere, illius crucem amplexi et consepulti cum Ipso, uni Deo viventes, fidei et obedientiae iugo mentem animumque mancipantes, carnem crucifigentes ut dominetur spiritus, abstinentia, vigiliis, afflictationibus adimplentes *ea quae desunt passionum Christi - semper mortificationem Iesu in corpore..... circumferentes,* ita ut unicuique liceat affirmare cum Paulo: *Vivo ego, iam non ego; vivit vero in me Christus.* Nec enim horum os aliud spirat nisi Christum, nec nisi propter Ipsum palpitant praecordia; in Ipso toti vivunt, moventur et sunt; quo fit ut vita praesens sit iisdem instar tirocinii et praeparationis ad longe meliorem, quam prospicientes, mortem habent loco lucri, utpote quae perficiet consumabitque coniunctionem cum Illo, qui fuit ipsorum vita, secundum illud memorati Apostoli: *Mihi vivere Christus est et mori lucrum.*

Sed qui Christum imitari vult, is debet, non solum *facere*, sed etiam *docere.* Atque ad hoc nempe, dilecti iuvenes, huc estis vocati, ut eam doctrinae copiam vobis comparetis, quae valide obiici possit falsi nominis scientiae, fidei pariter ac rationi infensae, et nihilominus affectanti imperium in scholis. Est autem veri nominis scientia illa dumtaxat, quae a SS. Litteris derivatur et a traditionibus ab Ecclesia receptis atque approbatis. Itaque, sive de Fidei principiis agatur, sive de regula morum, sive de legibus disciplinae, sermo vester ne sit hominis unquam, sed Ecclesiae. Neve patiamini imminutionem fieri ullam veritatis aut legis ab Ecclesia propositae cuius doctrina plena est, integra, purissima.

Quae quidem doctrinae integritas ac puritas nunquam erit commendata satis. Impugnatis enim acerrime, ut hodie fit, sacris traditionibus, non desunt qui opportunum, aut etiam necessarium ducant, ut Ecclesia interdum a veteri doctrinae severitate recedat. At obiurgent licet Ecclesiam propositi tenacem in custodiendis veris et institutis, quae profanae sapientiae non arrident; nitantur antiquae Matri suadere ut modernistarum recipiat aliqua capita; ut cedat, resque pro opportunitate amice componat; ut sinat haud spernendos homines tranquille vivere, quorum opiniones, ut aiunt, sunt *irreformabiles*, quorum ab ingenio civitas et ipsa Ecclesia multum opis et gloriae exspectare possint. Haec et similia mussitent prudentiores isti viri. Vos, dilecti Filii, verbis Pauli compellabimus ad Timotheum conversis: *Tu autem, o homo Dei, haec fuge: - certa bonum certamen fidei - bonum depositum custodi per Spiritum Sanctum qui est in nobis. Formam habe sanorum verborum quae a me*

audisti in fide. Atque etiamsi postuletur a vobis, ut utilium conventionum gratia aut spe convertendae multitudinis ad causam Religionis, de doctrina gratificemini aliquid corruptis mundi opinionibus, unusquisque vestrum sibi dicta putet quae Apostolus discipulo suo: ***Praecipio tibi coram Deo, qui vivificat omnia et coram Iesu Christo, qui reddidit sub Pontio Pilato bonam confessionem, ut serves mandatum sine macula irreprehensibile usque in adventum Domini Nostri Iesu Christi.*** Quando apud homines in pretio esse cessabit incorruptibilis haec doctrina, quando purae et intaminatae veritatis regnum desierit in mundo, tunc Deus excitabit iterum Filium Suum, ***quem suis temporibus ostendet beatus et solus potens Rex regum.*** Interim nostrum est qui Eius legatione fungimur, depositum integre inviolateque servare usque ad adventum Domini ultimum, cum Hilario sancto exclamantes: « Melius est mihi in « hoc saeculo mori, quam, alicuius potentia dominante, castam veritatis « corrumpere virginitatem ».

Vos autem, dilecti Filii, vitae sanctitatem cum doctrinae puritate atque integritate coniunctam servabitis, si Reginae Ordinis vestri, Deiparae labis nesciae cultum assidui fovebitis. Per Ipsam enim, quae est « speculum iustitiae et sedes sapientiae », omnia nos habere voluit Omnipotens. Magi, quum se Bethleem contulerunt ut adorarent Iesum, ***intrantes domum invenerunt Puerum cum Maria Matre Eius.*** Iam Ecclesia domus est, quam subeunti Iesus et Maria occurrunt. Ecquid enim christianus est cultus nisi Mariae Filii religio? Si autem quod Deus coniunxit separari non potest, profecto Iesum non invenias nisi cum Maria et per Mariam. Quam iure quidem santi viri appellarunt « ostensorium vivens ». Ipsa enim nobis in hac valle lacrimarum constitutis viam salutis, Iesum, sedula ostendit; Ipsa clemens et pia nostras Filio porrigit preces, quibus ad Eam quotidie clamamus: « Iesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exsilium ostende ». - Pergat caeli Regina et advocata nostra Maria materno nobiscum fungi munere, ac serius ocius carne exutis det Iesum intueri, non tremendae maiestatis Regem ac severissimum iudicem, sed Servatorem propitium, amicum serenum, misericordem fratrem. Huius auspicem gratiae et singularis Nostrae benevolentiae testem, tibi dilecte Fili Noster Cardinalis, vobis ministri generales, moderatores, magistri, alumni quotquot adestis, ceterisque fratribus vestri Ordinis universis Apostolicam Benedictionem peramanter impertimus.

S. CONGREGATIO CONSISTORIALIS

DECRETUM

DE VETITA CLERICIS TEMPORALI ADMINISTRATIONE.

Docente Apostolo Paulo, *nemo militans Deo implicat se negotiis saecularibus* (II *Tim.*, II, 4), constans Ecclesiae disciplina et sacra lex haec semper est habita, ne clerici profana negotia gerenda susciperent, nisi in quibusdam peculiaribus et extraordinariis adiunctis et ex legitima venia. « Cum enim a saeculi rebus in altiorem sublati locum con- « spiciantur », ut habet SS. Tridentinum Concilium *Sess. XXII, cap. I de ref.*, oportet ut diligentissime servent inter alia quae « de saecularibus « negotiis fugiendis copiose et salubriter sancita fuerunt ».

Cum vero nostris diebus quamplurima, Deo favente, in Christiana republica instituta sint opera in temporale fidelium auxilium, in primisque arcae nummariae, mensae argentariae, rurales, parsimoniales, haec quidem opera magnopere probanda sunt clero, ab eoque fovenda; non ita tamen ut ipsum a suae conditionis ac dignitatis officiis abducant, terrenis negotiationibus implicent, sollicitudinibus, studiis, periculis quae his rebus semper inhaerent obnoxium faciant.

Quapropter SSmus Dominus Noster Pius PP. X, dum hortatur quidem praecipitque ut clerus in hisce institutis condendis, tuendis augendisque operam et consilium impendat, praesenti decreto prohibet omnino ne sacri ordinis viri, sive saeculares sive regulares, munia illa exercenda suscipiant retineantve suscepta, quae administrationis curas, obligationes, in se recepta pericula secumferant, qualia sunt officia praesidis, moderatoris, a secretis, arcarii, horumque similium. Statuit itaque ac decernit SSmus Dominus Noster, ut clerici omnes quicumque in praesens his in muneribus versantur, infra quatuor menses ab hoc edito decreto, nuntium illis mittant, utque in posterum nemo e clero quodvis id genus munus suscipere atque exercere queat, nisi ante ab Apostolica Sede peculiarem ad id licentiam sit consequutus. Contrariis non obstantibus quibuslibet.

Datum Romae, ex aedibus sacrae Congregationis Consistorialis, die 18 mensis Novembris anno MDCCCCX.

C. CARD. DE LAI, *Secretarius.*

L. ✠ S. S. Tecchi, *Adsessor.*

S. CONGREGATIO CONCILII

S. IOHANNIS DE MAURIANA.

CURAE ANIMARUM.

die 6 Augusti 1910.

Litteris ad S. H. C., die 10 Aprilis hoc anno datis, R. P. D. Adrianus Fodéré, dioecesis S. Iohannis de Mauriana, Episcopus, ea quae sequuntur exposuit: « Quidam parochi amovibiles suae dioecesis qui-« bus, ob varias causas, necessitas fuit locum cedendi alibique commo-« randi, nunc pertinaciter recusant munus pastorale exercendum in « alio loco, ut nimis onerosum. Hortationes, suasiones, hactenus vanae « profecerunt.

« Rationes quas opponunt sunt istae:

« 1.° Promissio obedientiae Ordinario facta die promotionis ad « presbyteratus officium non obligat cum tanto incommodo. Si futura « praevidissent, aiunt, numquam illam emisissent.

« 2.° Fastidium muneris aut vitae parochialis in hisce miseris « temporibus.

« 3.° Taedium mendicandi victum sibi et necessaria cultui divino « apud plebem suam.

« 4.° Animus perversus populi ingrati.

« 5.° Valetudo minus commoda, plerumque verosimiliter ficta, « ad implendum denuo onus ultra vires.

« Itaque ut conscientiae suae tutius satisfaciat certamque in prae-« senti normam sequatur, humiliter atque enixe postulat utrum defi-« cientibus presbyteris pro sua dioecesi:

« 1.° Possit poenis ecclesiasticis cogere ad suscipiendum iterum « munus parochiale quos iudicaverit idoneos?

« 2.° Utrum illud debeat? »

Quamvis eadem vere, ut infra videbitur, et alias S. H. C. decernendum occurrerit cum tamen rerum adiuncta in Gallia praesertim post legem, quam de separatione inter Civitatem et Ecclesiam vocant, immutata non parum fuerint, rem ipsam iterum Emorum Patrum iudicio subiicienda S. H. C. censuit.

Synopsis disputationis ex voto Consultoris desumpta. - Casus, ut ex expositis patet, respicit parochos amovibiles ad nutum seu succursalistas in Gallia, qui ex quibusdam motivis coacti munus parochiale relinquere alio se transtulerunt, et inibi munus parochiale exercere nolunt, sed potius liberi a cura parochiali manere exoptant, licet aliud necessitas dioecesis exigat, et Episcopus eos obligare intendat. Ut factae petitioni in casu respondeatur, operae pretium erit expendere quaestionem tum in genere, scilicet utrum Episcopus etiam poenis ecclesiasticis cogere valeat sacerdotes suae dioecesis idoneos et caeteroquin liberos ab aliis incompatibilibus officiis ad munus parochiale suscipiendum, tum in specie relate ad succursalistas, et haec tria examinanda proponuntur:

1.° Quid iuxta ss. canones de mota quaestione sit sentiendum.

2.° Quaenam sint H. S. Congregationis circa hanc materiam resolutiones.

3.° Utrum in proposito casu vim habeant adductae rationes ab amovibilibus ex parochis ut ab imposito onere iterum suscipiendo excusentur.

Quoad primum haec notanda sunt. Antiquitus cum nullae essent paroeciae, clerici mittebantur indiscriminatim ab Episcopo cum quo vitam communem degebant, ad opem fidelium necessitatibus spiritualibus ferendam; et tunc toties quoties prout necessitas ferebat, officia spiritualia committebantur. Serius institui coepta sunt ecclesiastica beneficia quando desiit vita communis, et tunc etiam originem habuerunt paroeciae, (confer Bouix *De Paroch., sect. 1, cap. 1)*: sed hae territorium assignatum adhuc non habebant, et ad has interim Episcopus clericos sibi subditos designabat. In decreto Gratiani, *causa 10, q. 1, c. 4,* haec dispositio Leonis IV ad Episcopos Britanniae legitur: « Regenda est unaquaeque parochia sub provisione ac tuitione Episcopi per sacerdotes, vel caeteros clericos, quos ipse cum Dei timore providerit, cui iure pertinere videtur et circumire, ut sibi visum fuerit, ecclesiastica utilitate cogente ». Tandem a Conc. Trid. statutum est quod paroeciae assignatum haberent territorium, et proprium rectorem *(sess. XIV, de ref. cap. 9, et sess. XXIV, cap. 13, De ref.)*: et de clericis in genere constitutum est ut tantum essent ordinati in bonum et utilitatem dioecesis, et alicui ecclesiae incardinati sub dependentia proprii episcopi, uti inibi suis fungantur muneribus. « Cum nullus debeat ordinari, qui iudicio sui Episcopi non sit utilis aut necessarius suis ecclesiis, Sancta Synodus..... statuit ut nullus in posterum ordinetur, qui illi ecclesiae, aut pio loco pro cuius necessitate aut utilitate assumitur, non adscribatur ubi suis fungatur muneribus nec incertis vagetur sedibus » (*sess. XXIII,*

cap. 16, De ref., Conc. Trid.). Ex hac dispositione fit ut singuli clerici ex facto ordinationis censeantur incardinati dioecesi proprii Episcopi, et sub eius dependentia exercere teneantur officia ecclesiastica eique obedire.

Hanc obligationem clericorum ad acceptanda officia sibi ab Episcopo commissa clare auctor A. Bonal in suo opere *Instit. canonicae (tractat. IV, n. 106, De Hierar. Episcopali)* ita compendiatim exponit: « Id (dicta obligatio) constat tum ex iurisdictione in foro externo, qua pollet Episcopus et quae stare nequit quin subditi obtemperare teneantur; tum ex ipso ordinationis fine, quo clericus sub ditione proprii Episcopi remanet, ut data occasione, illius ope Episcopi dioecesis utilitatibus vel necessitatibus provideant, tum ex ipsa obedientiae promissione in die ordinationis facta, tum ex impossibilitate dioecesim gubernandi, si cuilibet clerico liceat recusare munus, cui ab Episcopo praeponitur, tum denique ex stricto caritatis praecepto sacros ministros per se obligante fidelium necessitati subveniendi ». Quae cum ita sint, non videtur posse dubitari, quod Episcopi inspecto iure Tridentino valeant sacerdotes suae dioecesis caeteroquin idoneos et liberos cogere ad assumendum pastorale munus, stante spirituali dioecesis necessitate, et quidem comminatis poenis, quia secus, dicta potestas in praxi inefficax evaderet. In Gallia vero notandum est, quod post legem concordatariam initam inter Pium VII et Napoleonem I^{um} anno 1801 introducta est duplex classis parochorum nempe cantonalium seu titularium, et amovibilium ad nutum Episcopi, qui dici solent *desservants:* hi revocari possunt ad Episcopi nutum et alio destinari. Licet haec inducta disciplina non sit legitima in sensu canonum, tamen de facto est, quod a S. Sede indirecte probata fuit ex rescripto Gregorii XVI, diei 1 Maii 1845 ad Episcopum Leodiensem: « An valeat et in conscientia obliget, usque ad aliam S. Sedis dispositionem, disciplina inducta post concordatum a. 1801, ex qua Episcopi rectoribus ecclesiarum, quae vocantur succursales iurisdictionem pro cura animarum conferre solent ad nutum revocabilem, et illi si revocentur vel alio mittantur, teneantur obedire ». Responsum est: « SSmus benigne annuit, ut in regimine ecclesiarum succursalium, de quibus agitur, nulla immutatio fiat, donec aliter a S. Sede statutum fuerit » (Bouix, *p. 1, sect. IV, c. 5*).

Ad secundum punctum nunc transeundo inspicere oportet, qua ratione Episcopi data facultate uti possunt. Ut aliqua via tuta vel norma in hac materia exhibeatur, opportunum censeo nonnullas subiicere resolutiones H. S. C. quae disciplinam eius innuunt, et quae referuntur in ephemeride *Monitore ecclesiastico (v. 7, part. I, pag. 25; part. II, pag. 49, 217).*

Harum decisionum duplex habetur categoria: in una recognoscitur in Episcopis facultas cogendi sacerdotes ut supra etiam intentatis censuris ad munus parochiale assumendum urgente necessitate, et ad tempus pro prudenti arbitrio Episcopi; in alia vero a S. Sede Episcopo traduntur opportunae facultates, ut id perficere valeant, et pariter limitate ad tempus et ad casum necessitatis. Ad primam categoriam spectant decisiones editae in causis *Urbevetana*, 10 Maii 1766; *Tridentina*, 18 Augusti 1860; *Civitatis Castellanae*, 1862, in quibus datum est responsum prouti in *Naxien.*, diei 22 Augusti 1631: « Sacerdotes posse ab Episcopo compelli ad praestandum servitium, quod eiusdem ecclesiae necessitas aut utilitas requirit ». Recentius in una *Parmen., Circa clerum*, diei 17 Ian. 1886 ad dub. 3um formiter propositum ut sequitur: « Utrum sub eodem praecepto obedientiae et iisdem intentatis censuris possit Episcopus sacerdotes otiosos vel ferme otiosos et sanitate suffultos compellere ad suscipiendam ecclesiarum curam, donec illi fas sit providere pastorem? respondit: *Affirmative, urgente necessitate et ad tempus.*

Quin imo haec decisio extensa et ampliata fuit in una *Calven.*, diei 28 Martii 1890 (confer ephemeridem ut supra *l. c., part. II, pag. 49*); quaerenti enim Episcopo Calvensi cui aeque principaliter est unita dioecesis Theanensis: « Se possa obbligare i sacerdoti di Calvi col precetto « di ubbedienza *sub gravi* e con censura di restar sospesi *a divinis et* « *in divinis* a presentarsi o come economi curati o come parroci titolari per concorso alle parrocchie vacanti di questa diocesi di Teano..... « e se possa ancora obbligare come sopra sacerdoti religiosi, i quali per « i tempi attuali dimorano in famiglia? », a S. C. hoc prodiit rescriptum: « Detur responsum ut in *Parmen.*, diei 17 Ianuarii 1886 ad tertium dubium: quoad vero viros religiosos, quatenus extra claustra vivant de suorum superiorum temporanea licentia, rem agat (Episcopus) cum iisdem superioribus ». Iuxta allatas decisiones sancitur, quod Episcopi polleant nativo iure cogendi saltem ad tempus et stante necessitate, etiam sub poenis, presbyteros suarum dioecesum ad acceptandum munus paroeciale ut in casu.

E contra iuxta decisiones, quae ad alteram pertinent categoriam, dicta potestas in proposito casu Episcopis adscribitur tantum ex facultatibus Apostolicis: at hae referuntur ad Galliae Episcopos, et ad parochos succursalistas qui iam a cura excesserunt.

Anno 1884 Emus Archiepiscopus Tolosanus S. C. sequentia exposuit quaesita pro solutione: « Cum non raro accidat ut sacerdotes quibus cura amovibilis ecclesiarum succursalium, ut aiunt, commissa fuit, otii vel facilioris vitae studio, muneri suo renuntiare exoptent, cessione apud

Ordinarium facta, etiam ante eius acceptationem, eo quod beneficia proprie dicta non tenent, relictis suis ecclesiis ad propria redeant, unde contingit non paucos sacerdotes vitam otiosam, adhuc viribus integros degere tam in urbe episcopali quam in potioribus dioeceseos civitatibus, non sine scandalo fidelium: interea plures parochiales ecclesiae suis carent rectoribus, non sine magno religionis detrimento, eo quod Episcopus ob sacerdotum penuriam, ipsis de parocho idoneo providere nequit. Quapropter Orator quaerit:

« 1.° Utrum liceat praedictis sacerdotibus, eo quod beneficia veri nominis non teneant, a munere suo recedere, non obtenta prius Ordinarii licentia?

« 2.° An ex praecepto obedientiae, adhibitis si opus fuerit censuris, Episcopus ius habeat eos cogendi ut in suo munere persistant, usquedum ipsis de idoneo successore providere valeat.

3.° « Utrum sub eodem praecepto iisdemque intentatis censuris, facultatem habeat Episcopus sacerdotes viribus pollentes et ab aliis officiis liberos compellendi ad earum ecclesiarum curam percipiendam, usque dum illis alio modo providere queat? »

S. C. die 9 Maii eiusdem anni propositis dubiis respondit: « Attentis peculiaribus circumstantiis:

« Ad 1um Negative.

« Ad 2um Affirmative.

« Ad 3um Affirmative, vigore facultatum, quae approbante SSmo D. N. Emo Archiepiscopo idcirco tribuuntur ad septennium si tamdiu.... ».

Ita in una *Foroiulien., Curae animarum*, diei 31 Ianuarii 1891 proposito dubio: « An et quomodo concedenda sit facultas cogendi sub praecepto obedientiae, adhibitis etiam si opus fuerit, censuris sacerdotes viribus pollentes et a quocumque officio liberos ad curam animarum, aliaque munera pro regimine animarum necessaria suscipienda in casu », responsum fuit: « Affirmative in terminis rescripti in *Tolosana* ad tertium, dummodo eaedem circumstantiae concurrant ». Hae duae postremae decisiones, uti paulo ante notavi, attingunt dioeceses in Gallia existentes et praesertim paroecias a succursalistis regi solitas: si quaeratur cur pro harum Episcopis opportunae a S. Sede concessae sunt facultates ut cogere veleant etiam censuris refractarios sacerdotes idoneos et ab aliis officiis vacuos ad acceptandum temporanee pastorale munus, dum in Episcopis aliarum dioecesum recognita est nativa potestas, si quid in mea tenuitate opinor, id fortasse repetendum venit a specialibus conditionibus post legem concordatariam in Gallia (nunc violenter a gubernio abolitam) inductis per creationem dictarum paroeciarum, quae nun-

quam directe a S. Sede approbatae fuerunt (Bouix, *l. c.*); facile hinc evenire poterat, ut presbyteri, blandiente desidia, commissum officium respuerent, et molestias apud gubernium crearent: ideo ad hoc avertendum opportunae a S. Sede facultates tribuebantur.

Ad tertium quod attinet nempe ad causas excusantes adductas a sacerdotibus pro munere pastorali declinando haec notanda sunt:

1.° Quod presbyteri ordinati sunt in bonum dioecesis spirituale: hinc non proprium commodum, sed animarum salutem eos exquirere oportet.

2.° Quod ex supra allatis id valere etiam debet pro parochis in Gallia *desservants* nuncupatis, qui relicta cura pastorali per transitum in alium locum, modo recusant idem onus in nova sede iterum suscipere.

3.° Quod hisce non obstantibus adesse possunt in praxi gravia motiva quae presbyteros eximant ab acceptatione muneris, uti adesse possunt pro iam commisso munere renuntiando, ut puta mala affecta valetudo, odium populi et alia huiusmodi; in his enim circumstantiis cum munus committendum potiusquam in utilitatem populi spiritualem vergat in dispendium, prudentia exigit, ut presbyteri in huiusmodi conditione positi non subiiciantur dicto oneri.

Verum de valore harum causarum iudex esse debet Episcopus, qui prae oculis habere semper debet illud principium, salus animarum suprema lex est. Ceterum rationes ut proponuntur in postulatione Episcopi in principio relata, per se mihi videntur non esse sufficientes ad dictos presbyteros a cura animarum temporanee acceptanda exonerandos.

Resolutio. Emi Patres S. Congregationis Concilii in plenariis comitiis habitis die 6 Augusti 1910 propositis ab Episcopo dubiis respondendum censuerunt:

Affirmative, dummodo agatur de sacerdotibus viribus pollentibus et ab aliis officiis liberis, et quoadusque Episcopus necessitatibus vacantium paroeciarum alio modo providere nequeat, et ad mentem.

Die autem 7 eiusdem mensis et anni SSmus Dominus Noster, audita relatione infrascripti Secretarii, Emorum Patrum resolutionem approbare dignatus est.

C. Card. Gennari, *Praefectus.*

L. ✠ S.

Basilius Pompili, *Secretarius.*

SACRA ROMANA ROTA

I.

COLONIEN.

NULLITATIS MATRIMONII - (HOSPELT-BERNHARDT).

Pio PP. X feliciter regnante, Pontificatus Dominationis suae anno octavo, die 27 Augusti 1910, RR. PP. DD. Gustavus Persiani, Ponens, ***Gulielmus Sebastianelli et Ioseph Alberti, Auditores de Turno, in causa*** Colonien. - Nullitatis Matrimonii ***inter Antonium Hospelt, repraesentatum per legitimum procuratorem Christophorum Astorri, advocatum, et Ludovicam Bernhardt, interveniente et disceptante in causa Vinculi Defensore ex officio, sequentem definitivam tulerunt sententiam.***

Antonius Hospelt, domo Colonia, cum militaribus copiis esset adscriptus, vehementi captus amore erga mulierem quamdam, nomine Ludovica Bernhardt, cui se commiscuerat, cum ea convenit de matrimonio ineundo. Quod cum Antonii pater rescivisset, simulque pravos Ludovicae mores agnovisset, nihil intentatum reliquit, ut filium suum a proposito removeret. Sed frustra. Antonius enim vixdum ad aetatem maiorem pervenit in Angliam perrexit cum amasia, et Londini, die 4 Novembris 1903, matrimonium civile cum ea contraxit.

Sed matrimonium hoc exitum habuit infelicem. Nam ab instaurata vita coniugali elapsis mensibus octo, mense Iunio 1904 Antonius querelam pro divortio coram Tribunali Karlsruhe proposuit, quam mense Novembri eiusdem anni revocatam iterum proposuit mense Iunio 1905.

Tribunal, querela reiecta, divortium admisit ex culpa solius viri. Sed superius Tribunal Karlsruhe in gradu appellationis, ope sententiae diei 20 Maii 1908, divortium decrevit ex culpa tum viri tum mulieris: « Il matrimonio concluso a Londra il 4 Novembre 1903 fra le parti con- « tendenti viene divorziato per colpa di ambedue le parti ».

Antonius Hospelt favore fretus huius sententiae se liberum existimavit, et cum Maria Asbach, cui ab adolescentia se devoverat, matrimonium contrahere praesumpsit. Sed haec non fuit aliorum sententia, praesertim Parochi S. Gereonis in Urbe Colonia, Rev. P. Steinberg, qui matrimonium Londini celebratum die 4 Novembris 1903 etiam coram Ecclesia validum retinuerunt.

Inde consilium initum obtinendi declarationem nullitatis illius matrimonii; et hunc ad effectum coram Iudice Coloniensi die 22 Iulii 1908,

causa fuit introducta, et mediante sententia diei 22 Aprilis 1909 definita, accusati matrimonii admissa nullitate: « Il matrimonio concluso fra An-« tonio Hospelt e Luisa Bernhardt il giorno 4 Novembre 1903 a Londra, « in base a 4, X, I, 14, è dichiarato come invalido ».

Verum Coloniensis Vinculi Defensor ex officio, qui pro viribus obstitit tali sententiae ferendae, sui muneris esse duxit sententiae latae rationibusque pro ea expositis non esse acquiescendum; et ideo ea qua par erat diligentia et sagacitate ad H. S. O. appellavit.

Quare in hodierno Turno rotali videndum est an matrimonium initum Londini, die 4 Novembris 1903 inter Antonium Hospelt et Ludovicam Bernhardt validum, etiam coram Ecclesia, sit retinendum, et causa definienda proponitur sub formula dubii: ***An constet de nullitate matrimonii in casu?***

Factum quod attinet. - Primo loco RR. PP. DD. observarunt, acta processus ab utraque parte completa fuisse retenta, saltem eo sensu, ut causa posset definiri. Si enim in illis aliquis irrepsit defectus, hic potius vinculum respexit, quam Antonii libertatem. Unde Defensor Vinculi Coloniae ait: « mi riservo, specialmente in riguardo al punto in questione, « di produrre più esatto schiarimento, secondochè lo richiederà il corso « della causa »: et Defensor Vinculi apud H. S. O. ait: « si casus ferat, « muneris mei esse duco, Vos rogare, ut in antecessum recensiti testes « in iudicio acciantur ac opportune interrogentur ». - E contra Antonius Hospelt, mediante procuratore suo, hisce conclusionibus contradixit (Novus Restrictus nn. 8, 9, 10); et postulavit n. 11, causae definitionem, dicens: « Cum ergo in casu, praeter ipsum Antonium, non duo, sed qua-« tuor testes, certissime fide digni et omni exceptione maiores habeantur, « qui de scientia propria circa Antonii ipsius voluntatem deponunt, iam « apparet satis abundeque haberi probationes ex quibus hodierna causa « decidi valeat ».

Quare Vinculi Defensoris interesset, acta coadiuvari amplioribus probationibus: qui nihilominus cum hoc formaliter non exquisierit ratus se illis, pro nunc, non indigere, et causae definitioni tacite consensum praebuerit, RR. PP. censuerunt, illius meritum in statu actorum esse considerandum, et iudicium proferendum; quamvis enim ex parte Vinculi, una excepta Ludovica Bernhardt, nulla alia depositio existat in actis, tamen elementa non desunt iuridica, quae iura Vinculi tuentur, et aliunde actor forte plus aequo rationes suas exposuit, adeo ut alias probationes inutiles fore ipse censuerit.

Observarunt etiam RR. DD., matrimonium, de quo agitur, initum

fuisse Londini inter virum catholicum et mulierem evangelicam; seu agi de matrimonio mixto celebrato in loco, ubi Decretum Concilii Tridentini *(sess. XXIV, cap. I, de Reform. Matrim.)* non viget; immo agi etiam de matrimonio mixto eo in loco inito a personis tridentinae legis non subiectis. Etenim Dioeceses Borussiae Rhenanae hac lege non adstringuntur; pro iis enim Pius VIII, Const. *Litteris,* diei 25 Martii 1830 hanc edidit declarationem: « nunc autem per nostras has litteras volumus et man- « damus, ut matrimonia *mixta* quae posthac in vestris dioecesibus con- « trahi contingat, non servata forma a Concilio praescripta, si eisdem « nullum aliud obstet canonicum impedimentum, *pro ratis et veris con- « nubiis habeantur,* prout Nos Auctoritate Nostra Apostolica matrimonia « ea vera ac rata fore declaramus atque decernimus, contrariis non « obstantibus quibuscumque ». Et Antonius Hospelt, utpote Coloniensis civis, hoc privilegio gaudebat. An eo gauderet etiam Ludovica non satis liquet ex actis. Sed, locis commorationis eius consideratis, RR. DD. affirmativam sententiam tenuerunt, cum pro negativa nullum omnino in actis existat documentum. Sane Ludovica nata in loco vulgo *Bentorode* dioecesis Hildesheimensis, morabatur mense Decembri 1908, Casellis, in dioecesi Fuldensi, apud parentes suos: « Luisa Hospelt, nata Ber- « nhardt, nata il 24 Marzo 1879 in Bentorode presso Göttingen, evan- « gelica, ora dimorante a Cassel presso i genitori, Marktgasse, 15 »; sed tempore initi matrimonii Argentoratum incoluit, ubi per annum cum Antonio Hospelt conversata est: « nel 1902 e 1903 feci a Strasburgo « conoscenza con la Luisa Bernhardt. Questa abitava allora a Höhn- « hermerestrasse..... ed annodammo rapporti più intimi; ci siamo veduti « durante un anno quasi giornalmente visitandoci reciprocamente ». Quibus omnibus in locis Concilium Tridentinum non fuit promulgatum; quoad enim Ludovicae nativitatis locum: « il est moralement certain qu'il n'a « jamais été publié dans la plus part des paroisses catholiques du « diocèse de Hildesheim. » (Werber-Ehen, *p. 249*); a fortiori non fuit publicatum in Paroeciis protestanticis: quoad domicilium parentum Ludovicae Vicarius Generalis Fuldensis testatur: « Concilii Tridentini « Constitutionem *de Reformatione Matrimonii, sess. XXIV, cap. I,* Ca- « sellis non esse promulgatam, nec usu receptam tamquam Concilii Con- « stitutionem »: in Argentinensi vero dioecesi in paroeciis ac locis protestanticis hoc idem retinetur; etenim S. C. S. Officii sub die 5 Iulii 1848 decrevit: « in decisis sub feria IV, 2 Martii 1842, nempe iuxta exposita « matrimonia contracta in paroeciis protestanticis esse valida, quia prae- « sentia ministri protestantici et officialis civilis numquam supplet vicem « parochi catholici; ideoque si sunt valida matrimonia (mixta) de quibus

« agitur, eam solum ob causam valida inveniuntur quia contrahentes pro-
« testantes in casu de quo agitur, non subduntur decreto Concilii Triden-
« tini *Tametsi* ». Quare nec Ludovica Bernhardt tridentinae legi subiecta retinetur.

Unde opus foret omnino inutile quaerere an coniuges Hospelt-Bernhardt in fraudem legis Londinum petierint matrimonium clandestinum contracturi, et consequenter, an sit locus sanctioni Urbani VIII in Brevi ad Archiepiscopum Colonien., an. 1627; qui enim legi tridentinae non sunt subiecti, egredientes a loco ubi non viget, in legem non delinquunt, sed utuntur iure, quo gaudent, quique proinde eo decreto non comprehenduntur. Quamvis igitur Antonius et Ludovica *solo animo* matrimonium civile contrahendi Londinum petierint, Urbani VIII decretum eis non applicatur. (Ex S. C. C., 8 Febr. 1860, De Angelis, *Praelect. Iur. Can., IV, 3, 8*).

Ea autem fuit mens utriusque coniugis in civili matrimonio contrahendo, ut contra Antonii patris hostilia se tuerentur; ideo tale matrimonium voluerunt inire, quod etiam Germaniae legibus probaretur: « Per stare in guardia contro le ricerche di mio padre la Bernhardt mi
« richiese di fare il matrimonio, dichiarando che avrebbero avuto fine
« così le persecuzioni di mio padre contro di lei. — Io era contento,
« perchè era sicuro, che mio padre non poteva fare più nulla contro di
« me. Io sapevo, che il matrimonio fatto a Londra era riconosciuto
« dalle leggi di Germania, e che a me non si poteva far niente » Eo igitur actu ita se ad invicem devinxerunt, ut nedum in Anglia, sed etiam in Germania coniuges haberentur, quibus quaecumque tentamina patris fierent innoxia. Sed quis sit sensus et quae natura huius actus examinandum suscipitur, et quaestio huc demum recidit an matrimonium civile Antonii Hospelt cum Ludovica Bernhardt - inter quos nullum impedimentum acta existens adsignant - matrimonium verum sit retinendum vel potius mera civilis ceremonia.

Ius quod spectat. - Hunc ad effectum RR. PP. quaestionem unico sub respectu examinandam susceperunt; cum enim clandestinitatis quaestio in casu institui non possit, unum superest determinandum, an verus maritalis consensus a coniugibus Hospelt-Bernhardt in actu civili ineundo fuerit expressus. Hoc sub respectu Tribunal Coloniense quaestionem examinavit; et hoc vel ipse causae patronus videtur admittere, qui in Restrictu novo, clandestinitatis provincia relicta, unice insistit in maritali consensu excludendo.

Iamvero cum matrimonium a Christo Domino ad Sacramenti dignitatem fuerit elevatum contractus naturalis esse non desiit: seu est

ipsemet contractus naturalis auctus Sacramenti dignitate (Pius VIII, Encycl., *Humilitatis,* 24 Maii 1829): et ideo sacramentum non est aliud a contractu, sed utrumque aliquid unum individuum constituunt (Pius IX, Encycl. *Ad Apostolicae,* 1851). Sed in matrimonio contractus est principale, et sacramentum accessorium; ideo, sicut contractus coeteri, matrimonium consensu perficitur *(C. 5, de Bigam., L. 30, de R. I.).* Uno vel altero modo consensus exprimatur, nisi ex lege Tridentina, nihil refert, dummodo verus existat *(C. 1, de Spons. duor.* - S. Alph., *VI, 887).* Quare antiquo iure Decretalium quocumque modo consensus exprimeretur matrimonium validum retinebatur (C. 1, *de clandest. despons.*). Hoc hodie etiam obtinet in locis ubi Decretum *Tametsi,* Concilii Tridentini non viget, id est ubi vel numquam publicatum fuit, vel in *desuetudinem* abiit (*Ex Litter.,* Pii VII, *ad Episc. Mogunt.,* 8 Octobris 1803): immo obtinet in matrimonio quoque civili, sed non *absolute.* Cum enim matrimonium civile, prout nostris temporibus receptum est, sit distinctum prorsus et separatum a matrimonio religioso, *per se* non est matrimonium verum, nil enim est aliud quam ceremonia civilis a lege praecepta, ex qua coniugum pendent iura civilia; unde si non ex iure quoque civili coierint nuptiae, iura civilia matrimonio non constant; ideoque nec dos, nec patria potestas, nec liberi (hoc iure) legitimi intelliguntur *(§ 12, de nuptiis):* immo nec vim sponsalium habet (Benedict. XIV, *Inst. Eccle., XLXVI,* - S. C. C., 13 Martii 1879). — Verum nihil impedit quominus in locis, ubi Concilium Tridentinum non viget, matrimonio civili consensus vere maritalis accedat: quod si accedat, matrimonium civile retinetur matrimonium verum, sed per accidens. Hoc revera DD. docent: « contrahentes sponsi sive catholici sive acatholici baptizati, qui lege « tridentina non sunt adscripti, *in mere civili matrimonii celebratione,* etsi « illicitum, *tamen validum ineunt matrimonium, dummodo intentionem « habeant verum contrahendi matrimonium,* neque aliud obstet impedi- « mentum canonicum; at si civilem tantum velint performare ceremo- « niam, quam ex ipsorum intentione sequatur in Ecclesia coram mi- « nistro cultus verus contractus matrimonialis, religiose celebrantes, omni « valore caret matrimonium civile. Quare his locis matrimonia civilia « nequaquam valida sunt propter formam legemque civilem servatam, « neque absolute et simpliciter, sed cum clausula - dummodo constet « de mutuo eorum consensu - i. e. coniugum, ad tramites antiqui iuris « Decretalium » (Wernz, *Ius. Matrim., pag. 326.* Cfr. Card. Gasparri, *De Matrim., Tom. II, n. 1526*). Quam ob rem matrimonia *mixta* coram civili magistratu celebrata, non servata forma a Tridentino praescripta,

ubi non viget, Pius VIII, Constit. *Litteris*, 25 Martii 1830, *pro ratis et veris connubiis* habenda esse declaravit atque decrevit.

Ut igitur de matrimonio civili inito in locis Tridentinae legi non subiectis rectum proferatur iudicium contrahentium voluntas inspicienda est; est enim validum vel invalidum matrimonium etiam coram Ecclesia, prout consensus vere maritalis fuerit expressus, vel potius abfuerit. Quare in nostro themate quaestio solvenda non iuris, quod definitum habetur, sed quaestio facti est; videndum est enim: an Hospelt-Bernhardt intentionem habuerint contrahendi matrimonium verum, vel potius exequendi tantum meram ceremoniam civilem.

Iamvero hunc ad effectum RR. PP. retinuerunt quod, licet expressa lege Ecclesia non statuerit praesumptionem iuris in favorem matrimonii civilis in locis Tridentinae legi non obnoxiis celebrati, tamen haec praesumptio, in casu concreto, extra omnem controversiam posita sit retinenda. Nam S. Congr. Inquisit. 2 Iulii 1892 in epist. ad Archiep. Colon. declaravit: « praesumptionem stare non *pro nullitate*, immo vero *pro* « *validitate* utrorumque matrimoniorum (i. e. mixtorum, sive civiliter sive « coram ministro acatholico clandestine contractorum, quae ibidem a « iure tridentino eximuntur) ». Et merito: nam, in locis tridentinae legi subiectis matrimonia clandestina ex praxi SS. CC. sanantur in radice cum clausula *dummodo prior consensus perseveret:* quo supponitur sponsos in explendo ritu civili verum consensum maritalem expressisse; secus enim non existeret obiectum sanationis, seu consensus naturalis, qui tamquam radix sanari posset; nec eius conciperetur perseverantia, si consensus ipse ab initio exulasset. Quod a fortiori admittendum est in matrimonio civili inito ubi Decretum *Tametsi* non viget; speciatim vero in casu, de quo agitur, saltem ex praefata declaratione S. C. Inquisitionis. Porro qui habet contra se praesumptionem, si velit contrarium probare, gravatur *manifesta concludenti et fortiori probatione (Decis. Rec. Rotae, dec. 117, n. 3; dec. 290, n. 1; dec. 469 n. 2, par. 3; dec. 45, n. 7, par. 4, Tom. I).* Quare Antonius Hospelt matrimonium civile cum Ludovica Bernhardt initum non aliter evertet, nisi evidenter ostenderit, maritalem consensum abfuisse, et mere civilem ceremoniam fuisse adimpletam. Nam « praesumptio illa, quae valere facit actum, est regina aliarum praesumptionum, ac proinde praesumitur pro validitate actus, donec probetur invalidus ». (Reiffenstuel, *L. 2, t. 23, n. 91*).

Iamvero, processualibus actis inspectis, et rite perpensis, PP. Auditores retinuerunt, Antonium Hospelt intentionem suam iuridice non probasse. Revera ipse ait: « mia intenzione, nella conclusione del matrimonio, « si era quella di regolarizzare la mia relazione.... Mia intenzione si era

« soltanto di porre in ordine la faccenda avanti alla legge civile ». Quam affirmationem confirmant etiam testes ab eo inducti. Sed nullam inde exurgere iuridicam probationem nemo est, qui non videat, cum graves admodum existant rationes, ob quas non possit eis fides haberi, aut saltem haec debeat in dubium revocari.

Sane Antonium Hospelt quod attinet, quamvis Parochus testimonium ei dederit favorabile dicens: « licet ille, quem per decem ultimos « annos propius novi, per aliquot annos levitati et lasciviae se dederit, « eum numquam mendacem expertus sum, sed contra veracem semper « inveni », eidem tamen in praesenti iudicio fides nulla potest haberi. Nam primo ex quo Parochus numquam Antonium mendacem expertus fuerit, non sequitur, illum nunquam mentitum fuisse, nec mentiendi esse prorsus incapacem; praesertim in praesenti quaestione, in qua speciales et graves adsunt mentiendi rationes. Sed insuper, ab hoc etiam praescindendo, Hospelt testimonium dedit pro se, et quidem tempore maxime suspecto, quando scilicet eius maxime intererat, quam cum Ludovica duxerat, vitae consuetudinem dissociare. Hinc dubitare licet an veritatis amore, vel ex aliis rationibus minus probandis, loquutus fuerit. Eius igitur depositio suspecta retinetur, et hanc ob causam Antonius ad probandum contra proprium matrimonium non est admittendus. Nam « iusiurandum a coniugibus praestitum aeque ac eorum *confessio probationem de impedimento obtinente suppeditare aut supplere nequit* ». Instructio Austriaca, *n. 169:* « Confessio quam coniuges faciunt post matrimonium « contractum, *in quantum adversus matrimonii valorem pugnat, omni vi caret* ». Ibidem, *n. 148,* Cfr. Rotae *dec. 264, n. 44, Par. 5. Tom. I, recent.;* etiam *dec. 155, n. 57, p. 6, recent.* ubi dicitur: « Confessio coniugis non attenditur quoad vinculi solutionem »: et Lega qui ait: « In causis de « nullitate confessio, etiam iurata, coniugis *est suspecta et pene nullius valoris* quum editur tempore suspecto, seu post institutam accusationem « in matrimonium ». Suspicionem auget eiusdem actoris improba vivendi ratio, nedum quae matrimonium cum Ludovica praecessit, sed et quae illud est subsequuta, ex qua nec arguitur ex parte Antonii conscientia recta, quae virum catholicum decet; nec debita reverentia erga auctoritatem, doctrinam et disciplinam Ecclesiae servata conspicitur. Non solum enim Antonius turpiter cum Ludovica conversatus est priusquam matrimonium cum illa contraheret, et cum aliis etiam mulieribus se commiscuit, matrimonio constante, sive in domibus prostitutionis, sive aliis privatis in locis, sicut fuse exponitur in sententia lata die 20 Maii 1908 a Tribunali civili appellationis Karlsruhe, sed etiam, hoc processu durante, legem divinam sprevit, et exemplum perniciosum, scandalosum, publi-

cum in re gravissima dedit, teste Archiepiscopo Cardinali Coloniensi qui in epistola diei 22 Iulii nuper elapsi dixit: « Actor ulterius expectandi « pertaesus, novas nuptias mere civiliter attentavit, cum muliere catho- « lica ». Ad rem faciunt quae Becker ait: « Matrimonium civile attentantes, maxime si in illo statu concubinatus notorie vixerint, aequiparandi sunt ***publicis peccatoribus***, eisque applicandae veniunt iuris normae quae pro hisce peccatoribus applicantur ». *(De Spons. et matrim., 2 edit. pag. 142).* Qui hac pessima vivendi ratione tam graviter et ex habitu in legem Dei coram Ecclesia delinquit, is retineri potest, cui in causa propria fides adhiberi debeat? RR. DD. hoc non concedunt.

Antonii etiam depositionem inducti testes firmare non valent. Emmelina Debal, Vidua Ioannis Hospelt, actoris mater, de cuius probitate dubitare non licet, attenta parochi attestatione, qui eam dixit ***fide prorsus esse dignam***, est quidem testis ob suam, qua pollet, probitatem incapax mendacii; sed ipsa decepta decepit. Quae enim ipsa in iudicio deposuit a filio suo didicit, et quidem post matrimonium cum Ludovica celebratum « solo quando il matrimonio era stato già conchiuso noi ne « venimmo a cognizione..... Mio figlio mi dichiarò, e precisamente da « anni, che egli non riteneva come vero il matrimonio concluso a Lon- « dra, perchè egli non aveva sposato in Chiesa ». Matris igitur testimonium cum testimonio filii confunditur, et non aliam quam hoc fidem meretur. Et hoc eo magis est retinendum si attendatur, Emmelinae testi monium negativum fuisse quoad ea, quae matrimonii celebrationem comitata sunt, quaeque ipsam huius facti penitus ignaram latuerunt; sciscitanti enim Iudici: « Ha avuto mai cognizione del modo come gli venne « l'idea di sposare a Londra, e quale scopo si era egli con ciò prefisso? » respondit: « Su ciò non ho cognizione più esatta. Non credo che egli fosse « informato di ciò, che per mezzo di un matrimonio solamente civile, « si potesse ammogliare validamente anche innanzi alla Chiesa ». Aliunde ex circumstantiis huius causae peculiares exurgunt rationes, quae matri Antonii suspicionis notam inurunt, non certe ex proposito voluntatis decipiendi, sed materno ex affectu falli non incapaci. Etenim ex una parte matrimonium filii sui cum Maria Asbach ipsa desideravit, quod etiam contrahi summopere cupit tamquam remedium incontinentiae illius; ex altera huic desiderio satisfaciendo obstat matrimonium Antonii cum Ludovica quoadusque nullum iuridice non declaretur; nil proinde mirum si pia mulier materno affectu mota, magis quam ducta ratione, ipsa sategerit filium suum liberare ab illa necessitate in quam Londini se coniecerat cum Ludovica vitae consuetudinem servandi perpetuam, eumque solvi a vinculo quo se obstrinxerat. Quare applicatur Instructio Au-

striaca, quae iubet consanguineos coniugum a testimonio ferendo excludi. *(Instr. Austr., n. 155, 156;* Rosset, *n. 3745;* Kugler, *n. 88).*

Nec Maria Asbach iudicialiter excussa, et favore Antonii deponens potest attendi. - Etenim quid demum ipsa dicit? « Antonio Hospelt mi « ha espresso la sua opinione riguardo alla relazione con la Bernhardt, « che cioè egli non riteneva questa relazione come legame ». Tantum ergo Maria refert quantum ab ipso Antonio cognovit, et quidem tempore suspecto, quando scilicet de matrimonio cum eadem ineundo ageretur: « Quando più tardi lo interrogai in questo proposito (de matrimonio « civili contracto cum Ludovica) mi rispose, che dopo fatto il divorzio « civile noi ci saremmo potuti sposare ». Testimonium igitur Mariae non solum cum testimonio Antonii est quid unum, et ab eo non distinguitur, sed refert insuper suspectam circumstantiam ex parte Antonii ipsius, qui ideo se liberum iactavit, ut Maria matrimonium cum ipso possibile retineret, et ad alium virum amorem suum non converteret. Immo tantum abest, ut veram agnoverit Antonii intentionem in civili matrimonio contrahendo, quin potius illud contractum fuisse penitus ignoraverit quoadusque ab Antonii matre de eo non fuerit edocta. « Dichiaro ancora « espressamente che fui informata soltanto dalla madre del Sig. Hospelt « riguardo al suo matrimonio dinanzi allo stato civile ». Qua in re observare inutile non erit, Mariam factum hoc non semper eodem modo narrasse; cum enim coram Iudice Coloniensi testetur, se de matrimonio civili Antonii Hospelt primum ab eius matre edoctam fuisse, coram Iudice Tribunalis civilis Karlsruhe in causa divortii ait: « che il Sig. Ho- « spelt fosse ammogliato lo seppe *soltanto* per mezzo di una lettera della « querelata del 12 Novembre 1904 ». Factum celebrati matrimonii civilis Maria didicerit vel ab Antonii matre, vel ab Epistola Ludovicae, eius testimonium nihil omnino refert de intentione, quam in eo contrahendo coniuges habuerunt, et ideo ex parte huius testis non agnoscitur an consensu maritali, vel minus, fuerit contractum. - Licet autem Parochus testetur, Mariam Asbach *dignam esse cui credatur*, tamen in casu eius depositio suspicionis nota non caret; eius enim interest, accusati matrimonii nullitatem declarari, ut de medio tollatur impedimentum quod obstat matrimonio coram Ecclesia celebrando cum ipso Antonio: « Quando « il Sig. Hospelt mi dichiarò espressamente, che non aveva avuto luogo « un matrimonio ecclesiastico, io non vedeva alcun ostacolo al nostro « matrimonio dal fatto che fosse stato celebrato quello civile; in con- « seguenza non è stata fatta più questione su ciò fra di noi ». Quam suspicionem fundatam esse demonstrat ipsa vivendi ratio eiusdem Mariae, quae cum Antonio Hospelt castos certe non fovit amores. Percontata

enim a Iudice in causa divortii, ipsa fateri non dubitat: « Dietro sua « preghiera (Antonii) nell'Ottobre 1905 ho parlato nuovamente con lui. « Dopo ciò successe più volte, e specialmente in quest'anno, che siamo « andati a passeggio da soli. Ci siamo scelti, per questo, dei luoghi non « deserti, ma certamente non molto frequentati. Con questo è successo, « che ci siamo baciati. Io doveva ritornare sempre presto a casa.... Gli « ho regalato un medaglione col mio ritratto. È anche vero che ho firmato « questa lettera: *la tua moglietta e la tua Titina* ». Et graviora admodum sunt, quae in sententia divortii relata leguntur: « La relazione stessa « cum Helena Müller (*Kellerina*) si deve riguardare come una grave vio- « lazione dei doveri fondati sul matrimonio. Il medesimo si deve dire « della relazione amorosa del querelante (Hospelt) con la Signorina Asbach « di Colonia. Il querelante aveva spesso appuntamenti con lei. La baciava « e scambiava con lei lettere amorose. La teste Asbach, dietro domanda « se avesse commesso adulterio col querelante, si rifiutò di rispondere « appellandosi al paragrafo *384, cif. 2* ». Adulterium ab ipsa sententia non retinetur: « Le circostanze di questo caso.... non lasciano supporre « da questo rifiuto di testimonianza, che tra l'Asbach e il querelante « vi siano state relazioni sessuali »; sed si non corporum, animorum saltem inter ipsos ea extitit coniunctio, et is inordinatus amor, ut vel ipsa sententia gravem retinuerit violationem officiorum, quae in matrimonio fundantur, et maritalis separatio inter ipsos, (Hospelt-Bernhardt) pluribus sub respectibus evaserit necessaria. Unde Mariae depositio, non solum confunditur cum illa, quam Antonius reddidit, sed etiam resolvitur in sui favorem, cum eius intersit ob rationem allatam Antonii libertatem declarari; et ideo suspecta retinetur, et in praesenti iudicio non admittitur. - Ceterum quae de Antonio Hospelt dicta sunt ut a testimonio ferendo excludatur, de Maria Asbach dicta etiam intelligantur; nam in praesentis iudicii mora matrimonium civile cum Antonio Hospelt ipsa attentavit, et publicum scandalum Coloniae dedit: quo etiam sub respectu indigna est cui fides habeatur.

Doctor etiam Edmundus Wirtz, de quo Iudex Coloniensis meritas texuit laudes: « è anche conosciuto dal Tribunale come perfettamente « coscienzioso », quid demum refert? « Io lo interrogai sulla sua opi- « nione in proposito. Qui mi risultò, che egli non aveva alcuna idea di « questo: che cioè egli, per mezzo del matrimonio civile a Londra avesse « potuto anche concludere un matrimonio valido ecclesiasticamente. A « questo egli non aveva pensato affatto ». Sed his in verbis non est admodum fidendum, non certe ob pravam testis voluntatem, sed propter humanae naturae conditionem et imbecillitatem. Qui enim coram

Tribunali civili in causa divortii fortiter decertaverat Antonii causam sustinendo, in ea fuit animi dispositione, ut clientis sui iura tantum videret in iudicio sustinendo, et e contra ex parte Ludovicae dumtaxat iniurias coercendas: unde nil mirum esse debet si hoc criterio motus ipse viderit omnimodam Antonii libertatem et independentiam a Ludovica, et hoc in sensu omnia dicta et facta eiusdem Antonii explicaverit. Et revera Doctor Wirtz citatis verbis opinionem suam retulit, quam ex Antonii responsione sibi efformaverat: quae opinio alia non est quam opinio Antonii, qui putata iura sua Advocato pandebat in iudicio tuenda. Ceterum quamvis Doctor Wirtz sit in foro civili valde peritus, in praesenti quaestione de eius competentia aliquo modo potest dubitari; non enim ipse sciebat matrimonium civile Londini celebratum naturam posse praeseferre veri matrimonii etiam coram Ecclesia, antequam ab Ecclesiastico viro in iure canonico Doctore hoc edoceretur: « Per quanto io « mi ricordo, io aveva allora l' opinione, che il matrimonio concluso a « Londra non potesse essere considerato come matrimonio ecclesiastico. « Parlai però al sig. Canonico Dottor Steffens, e sentii dal medesimo, « che il matrimonio civile fatto a Londra si riguardava bensì come ma- « trimonio valido ». Dubitare proinde licet an interrogationes, ab Advocato Wirtz factae, fuerint rectae: et cum responsiones analogae interrogationibus esse debeant, etiam de responsionum significatione est dubitationi locus: et consequenter opinio, quam Advocatus sibi efformavit, quanti valet? Pro certo haberi non potest.

Tandem Michael Euler, qui etiam ex testimonio Rev. Schmitz, Coadiutoris Parochi Coloniae Dentz, est *dignus cui credatur*, talia refert vel quae opinionem suam ostendunt circa matrimonii civilis naturam, vel quae ad rem praesentem non faciunt; ait enim: « Ho cercato parecchie « volte di persuadere il mio vecchio amico Hospelt a sciogliere la rela- « zione con la Bernhardt, *perchè non ho mai ritenuto come vero matri- « monio la detta relazione;* un vero matrimonio non è avvenuto. Questo « lo rilevo dalle dichiarazioni del sig. Hospelt. Se tale poi ne fosse l'in- « tenzione, non lo so ». Euler ergo, qui ex Antonii affirmationibus matrimonium eius Londini celebratum ceu matrimonium verum non retinuit, quique tantum deponit quantum deposuit Antonius ipse, quaenam eius fuerit intentio, ex qua civilis ceremonia Londini celebrata *suum esse verum* acquisivit, penitus ignoravit. Ex eius ergo testimonio nihil omnino exurgit, quod excludat consensum vere maritalem in celebratione matrimonii civilis initi inter Hospelt-Bernhardt.

Cum nullum aliud in actis testimonium existat, quod Antonio Hospelt faveat, RR. AA. retinuerunt, actorem intentionem suam non probasse

manifesta, concludenti et fortiori probatione; idque sufficere ad hoc ut illius instantia reiiciatur; hoc enim posito, praesumptio manet integra favore matrimonii.

Verum RR. PP., actis consideratis, visum est, talia ex his exurgere argumenta, quae moralem certitudinem vere constituant, Antonium et Ludovicam contractum civilem consensu maritali inivisse. Unde praesumptio iuris conversa est in veritatem.

Cum in matrimonio contractus sit principale et sacramentum accessorium, omnia ex contractu debent aestimari. In genere contractus, essentia est in mutuo consensu, rite comparti expresso, in formale obiectum essentiale contractus ipsius. Matrimonium autem, ut contractus est coniunctio maris et feminae individuam vitae consuetudinem retinens *(§ 1, de Patr. Potest., cap. 11, § vero de praesumpt.)*: qua intelligitur tum huius societatis contractus *(cap. 4, de Bigam., L. 31, de R. I.)*, tum societas ipsa coita, quae ***cum primis*** ad sobolem procreandam sit ordinata, ideo nisi inter marem et foeminam iniri non potest; et corporum ***cum primis*** initur *(Suppl. D. Th., 41, 1)*, nam et animorum, et quodam modo omnium rerum *(L. 31, de ritu nupt.)* societas est perpetua. Inde Romanis: ***consortium omnis vitae*** *(L. 1, de ritu nupt.)*. Cfr. D'Annibale, *Lib. III, Tract. VIII, n. 289.* Quare contractus matrimonialis obiectum formale essentiale est ius coeundi mutuum cum relativa obligatione, exclusivum et perpetuum, et per se ordinatum ad prolem generandam et postea educandam (Gasparri, *I, n. 7, 8*). Ex quo sequitur, matrimonialem contractum perfici cum contrahentes in huiusmodi coniunctione convenerint. Et hoc revera contingit in celebratione matrimonii civilis ministerio legis, quae, praecisione facta ab errore dogmatico, cui innititur, cum civilis auctoritas competentiam sibi usurpet in vinculum matrimoniale baptizatorum, eamque neget Ecclesiasticae auctoritati, virum et mulierem in matrimonii civilis celebratione ita et non aliter convenire considerat, et coniunctos retinet. Et revera, eo vix celebrato, coniunctio maris et feminae individuam vitae consuetudinem retinens instituta censetur, et ex tunc sive coniuges, sive liberi iuribus civilibus gaudent. Qui igitur coram civili magistratu matrimonium contrahunt, nisi aliud intendere manifestent, legi obsequuti in formale obiectum essentiale contractus matrimonialis conveniunt, seu matrimonium ineunt consensu maritali, quod nisi lex tridentina obstet, est matrimonium verum etiam coram Ecclesia.

Antonium Hospelt et Ludovicam Bernhardt ita egisse Londini coram civili magistratu, die 4 Novembris 1903, PP. AA. retinuerunt. Etenim ex tunc coniugalem vitam instituerunt: « Dopo il nostro matri-
« monio ci portammo da Londra a Karlsruhe, dove stemmo insieme

« fino all'estate 1904, dimorando in Kaiserstrasse. In quest'epoca avemmo « regolarmente commercio matrimoniale. Come viaggio di nozze si ritenne « quello fatto da Londra a Karlsruhe, dove prendemmo fissa dimora. Nei « primi mesi la vita comune fu molto buona; noi usavamo rapporti ses- « suali ». Quod factum satis ostendit quaenam eorum fuerit intentio in eo matrimonio ineundo: supponit scilicet eos vere consensisse in obiectum formale contractus matrimonialis.

Re enim vera Hospelt-Bernhardt Londini exequutioni mandarunt quod antea se facturos ad invicem spoponderant. Sed verum matrimonium spoponderunt, cum sponsalia praecessissent: « Diverso tempo prima « del matrimonio noi ci siamo fidanzati non solo in segreto, ma anche « pubblicamente, ed abbiamo comunicato il nostro fidanzamento ad amici « e conoscenti per mezzo di biglietti. Questo fidanzamento ebbe luogo « in Marzo, ed il matrimonio nel Novembre dello stesso anno ». Et Hospelt ipse fatetur: « Ci siamo dati reciproca promessa di matrimonio « dopo che essa mi aveva a ciò spronato. Io ero allora molto innamo- « rato della Bernhardt, e questo era il motivo per cui aderii alla sua « insistenza. Mi richiese di fare il matrimonio ». Et hoc est adeo verum, ut testis Euler dicere potuerit, se ab amico suo Antonio audivisse, « *che « voleva sposare Luisa Bernhardt* », expleto militari servitio. Obligationis, vi sponsalium assumptae, implementum festinavit quidam Ludovicae propinquus: « Terminato il servizio militare andai a Basilea per potere « stare insieme con la Bernhardt; ed in questo tempo venne un parente « della Bernhardt di nome Hohuaner, allora fotografo a Strasburgo, e « ci dichiarò che era tempo di andare a Londra e di sposare »; cui morem gessit Antonius, qui, nulla interposita mora, procuratorem deputavit cum faculate omnia parandi, quae pro celebratione matrimonii necessario requirebantur: « I preparativi a Londra furono fatti da un « mediatore a nome Funk. Questi ricevette per i suoi ufficî la somma « di 700 marchi, e seppe rendere possibile, che quando arrivammo a « Londra la Domenica 2 Novembre, si potette celebrare il matrimonio « il 4 Novembre ». Cum autem sponsalia sint ***mutua promissio futurarum nuptiarum***, *(L. 1, de Spons.)* et ad matrimonium tendant, sequitur, Antonium et Ludovicam sponsalia contrahentes suscepisse obligationem mutuam matrimonium verum contrahendi; cumque actus civilis die 4 Novembris 1903 Londini celebratus huic implendae obligationi fuerit ordinatus, ambigi non potest quin matrimonium verum ab ipsis fuerit volitum. Hinc est quod contractus, coram magistratu civili initus, semper ***matrimonium*** fuerit nuncupatus sive antequam iniretur, sive post illum initum. « La Bernhardt mi richiese di fare il matrimonio. Ci portammo

« a Londra dove avremmo dovuto fare un matrimonio valido. Il matri-
« monio fu fatto a Londra ». Cum verba accipienda sint iuxta communem intelligentiam, ipsi coniuges usi verbo *matrimonium, sine addito* in designando contractu civili diei 4 Novembris 1903, eo ipso matrimonium verum a seipsis contractum designarunt. Hoc revera utrique semper fuit in votis. « L'idea (matrimonii) partì da mio marito. Egli mi disse
« così un giorno: Ti voglio tanto bene, che senza di te non posso più
« vivere. Come relazione tu sei troppo buona. Ti voglio sposare » et Hospelt ait: « Mio padre aveva fatto fare delle ricerche su di lei per
« mezzo di un agente. Quando essa lo seppe mi parlò del matrimonio
« perchè io la proteggessi contro queste ricerche. Io vi acconsentii ». Uter fuerit auctor propositionis matrimonii non liquet; at in re uterque conveniunt; matrimonium enim ab uno propositum acceptatum fuit ab altero, seu, quod idem est, placuit utrique. Hoc autem non solum cupierunt, sed etiam facto compleverunt: etenim coniunctionem, vi legis civilis sequutam Londini, individuam vitae consuetudinem futuram esse voluerunt adeo firmam, ut nulla unquam ratione dissolvi posset: « Noi ci
« dovevamo appartenere per sempre come marito e moglie. Nel giorno
« del matrimonio egli mi disse: Ecco moglietta, adesso siamo uniti per
« la morte. Adesso nulla ci può più separare ». Ita fatetur Ludovica: sed etiam actoris mater hoc confirmat. « Mio figlio non ha mai espresso
« verso di noi di sposare la Luisa Bernhardt, bensì però ci ha dichia-
« rato *che non l' avrebbe lasciata* ». — Nec valet dicere, Antonium Hospelt, post initum cum Ludovica matrimonium, propositum manifestasse ducendi uxorem Mariam Asbach, quam ab adolescentia vehementi amore prosequebatur; idque saltem dubium reddere an matrimonium Londini celebratum ea mente fuerit initum, ut societas, inde nata, vera et perpetua fuerit constituta. Etenim quaenam in facto Antonii agendi ratio fuerit erga Mariam Asbach, post initum matrimonium cum Ludovica usque ad separationem, et praesertim an ipse, hoc tempore volvente, suam voluntatem eam ducendi puellae ostenderit, non satis liquet ex actis. Aliunde depositio Mariae coram Tribunali laico in causa divortii, suppositionem huius tractatus, antequam causa divortii proponeretur, excludit omnino; quamplures enim Antonii existunt epistolae, quae contrarium ostendunt, utpote quae integram fidelitatem eius Ludovicae manifestant: « mi assi-
« curava più volte, che mai avrebbe sposato altra donna, e che sarebbe
« stato fedele a me ». — Accedit etiam, Antonii matrem valde desiderasse filii sui matrimonium cum Maria Asbach, et ad hanc amatorias litteras misisse ne matrem suam offenderet, cum eius interesset integro patrimonio illius non privari; qua motus intentione causam divortii propo-

suerat: « Mi dichiarò anche, che il secondo processo, come il primo, « non era da prendersi sul serio, ma solo per potere ottenere da sua « madre, dopo la fine del processo, la sua intera sostanza ». Demum quas Mariae Asbach declarationes fecit Antonius Hospelt huius manifestant animi levitatem et inconstantiam; et huius levitatis et incostanstiae non levia adsunt indicia. Etenim Antonius causam divortii coram Tribunali civili proponit, et Ludovicae declarat: « Che questo processo « non era da prendersi sul serio, ma perchè avesse egli potuto avere « così danaro dai suoi genitori, e che egli avrebbe ritirato a tempo il « processo di divorzio ». Processu divortii durante, amatorias litteras Mariae dedit; sed eas dedit etiam Ludovicae, cum qua quoque se commi- « scuit. Durante il corso del secondo processo di divorzio, non solo mi « scrisse un gran numero di tenerissime lettere, nelle quali mi assicurava « più volte, che mai avrebbe sposato un'altra donna, e che sarebbe stato « fedele a me, ma ebbe anche qualche volta rapporti sessuali con me ». Qui inter Ludovicam Bernhardt et Mariam Asbach suspensus haerebat, cum aliis etiam mulieribus conversabatur. « Ha mantenuto una rela- « zione amorosa con Elena Müller, Kellerina di qui (Karlsruhe). È pro- « vato che il querelante (Hospelt) nel Febbraio 1905 visitò una casa « pubblica di qui in Spitalstrasse, e che non solo si trattenne nel "salone" « ma che andò anche su con una delle ragazze di quel luogo. Il suo « compagno, il teste Appio Cassonello, ha supposto, che egli sia andato « con la ragazza nella camera di lei, usando là rapporti sessuali ». Quibus positis, ex litteris ad Mariam Asbach missis nihil deducitur quod arguat Antonii intentionem contrariam perpetuitati coniugii cum Ludovica initi.

Alio etiam ex capite apparet, Antonium et Ludovicam die 4 Novembris 1903 matrimonium verum contrahere intendisse. Nam Londino discessi Karlsruhe adiverunt animo ita dispositi, ut cum civili etiam ecclesiasticum matrimonium contraherent iuxta Ecclesiae catholicae ritum; quod vere contraxissent si Antonii mater ad hoc impedimentum non apposuisset. Propositum nihilominus effectum habuit coram civili magistratu; et Antonius, ad ostendendam inefficaciam impedimenti a matre sua appositi, parentibus nunciavit, propositum matrimonium aeque fuisse celebratum: « Il matrimonio civile ebbe luogo a Lon- « dra il 4 Novembre 1903. Noi non volevamo fare un matrimonio eccle- « siastico da un parroco evangelico di Londra. Da Londra andammo a « Karlsruhe con l'intenzione di unirci anche ecclesiasticamente, e preci- « samente secondo la religione cattolica. Il matrimonio divisato già a « S. Bernhard fu reso impossibile da lettere di mia suocera. Mio marito « comunicò da Londra ai miei genitori che noi ci eravamo uniti in ma-

« trimonio ». Ubi notandum est, matrimonium coram ministro cultus, contractu civili praemisso, « *secondo la religione cattolica* », ubi tridentina lex non viget, eo sensu dicitur celebrari, ut sponsi teneantur benedictionem Sacerdotis recipere, non renovato consensu (Gasparri, *II, 1526*): « Si partes habiles sunt iuxta Ecclesiae leges, et actum civilem ponentes « ante matrimonium, intenderint verum matrimonium, actus civilis est « verum matrimonium, non quia lex civilis servata est, sed quia nihil « deest iuxta Ecclesiae legislationem necessarium ad matrimonii vali- « ditatem. Proinde partes hoc matrimonio licite utuntur, nec debitum « valent detrectare, et filii sunt legitimi: tenentur vero benedictionem « sacerdotis recipere, non renovato consensu ». Hoc sensu Hospelt-Bernhardt matrimonii celebrationem Londini initi coram sacerdote catholico benedictionis ope confirmare volebant; quod cum matris artibus impediti non obtinuissent, Antonius machinationes eius veluti exprobrando, se hisce non obstantibus matrimonium contraxisse gloriabatur. Nil ergo mirum videri debet si ipsi matrimonium verum se Londini inivisse apertis verbis declaraverint. Sciscitanti enim Iudici: « Quale « importanza dava Ella stessa al matrimonio civile? Doveva questo « secondo la di lei intenzione essere di base per una vera vita matri- « moniale? E per mezzo del quale, loro due, come marito e moglie « durevolmente si dovessero appartenere? o dovesse essere soltanto un « atto esterno senza ulteriore contenuto? » Ludovica respondit: « Io natu- « ralmente l'ho ritenuto come un vero matrimonio, per mezzo del quale « noi ci dovevamo appartenere per sempre come marito e moglie ». Et ulterius: « Quale importanza dava Antonio Hospelt all'atto civile? Cre- « deva Ella allora che Egli avesse l'intenzione di unirsi con lei in vita « matrimoniale? Crede Ella ancor oggi che Egli avesse in quel tempo « intenzione di prenderla per moglie, e che questo fosse lo scopo del « matrimonio a Londra? » respondit: « A queste due ultime domande « io rispondo con un decisivo sì. Nel tempo stesso sono convinta che « Antonio Hospelt diede la stessa importanza all'atto civile come gli « diedi io. Nel giorno del matrimonio egli mi disse: Ecco moglietta, « adesso siamo uniti per la morte. Adesso nulla ci può più separare ». Nec odio mota ita Ludovica loquuta dicatur; quod enim ipsa in iudicio deposuit hoc Antonius Hospelt ausus non est denegare, sed immo confirmavit dicens: « La Bernhardt si ritenne (in base al matrimonio fatto « a Londra) come mia vera moglie, come anch'io mi ritenni per suo « vero e legale marito ». - Quid melius confessione utriusque coniugis desideratur? - Effectus iudicialis confessionis praecipuus est, quod non tantum plene probet, cum nulla sit maior probatio, quam propria oris

confessio, sed faciat etiam ut confitens contra se habeatur quodammodo pro iudicato, ita ut talis confessio habeat vim sententiae, et rei iudicatae quodammodo quoad ipsum confitentum (Piringh, *L. II, Tit. 18 § 3*). Extra dubium ergo retinetur, Antonium Hospelt et Ludovicam Bernhardt coram civili magistratu Londini matrimonium verum contrahere intendisse, et revera contraxisse.

Neque dicatur, eam Antonii fuisse persuasionem, verum matrimonium, nisi coram ministro cultus, valide, contractum iri, ut inde deducatur, illum nonnisi ceremoniam civilem peregisse. Etenim falsa nostra opinio non mutat naturam rei: et cum matrimonium civile in themate omnia praesetulerit elementa, quibus matrimonialis contractus vere subsisteret, Antonii opinio, quaecumque ea fuerit, huius naturam non mutavit, sed contractus vere matrimonialis permansit. Etiam vir catholicus pro certo habet, matrimonia profana ab Ecclesia non admitti: et nihilominus civiliter contrahendo in loco, ubi Conc. Trid. non viget, potest matrimonialem consensum exprimere, et eius persuasio non impedit quominus matrimonium verum celebretur. Ita et Antonius falsam quidem habuit opinionem circa matrimonii civilis efficaciam; sed cum consensus in obiectum formale essentiale extiterit, eius opinio contractui matrimoniali non obfuit. Et revera quamvis generalis sit opinio in Germania, matrimonia mixta non valere nisi coram proprio religionis ministro celebrata, ea tamen *coram civili magistratu tantum inita*, S. C. S. Officii ad Archiepiscopum Coloniensem, *praesumptione iuris uti valida* declaravit, praecisione consequenter facta ab erronea et diversa populi opinione.

Neque refert, inter utrumque (Hospelt-Bernhardt) de matrimonio ecclesiastico ineundo sermonem numquam fuisse institutum nisi post contractum civilem initum, quem matrimonium verum Hospelt non retinuit. Etenim hic non attenditur quid ipsi agere debuissent vel potuissent, nec quale iudicium de actu civili postea tulerint, sed quid de facto egerint. Constat autem, contractum matrimonialem inivisse, quem subsequens iudicium erroneum nullimode mutavit. Quare matrimonium, de quo agitur, sacramentum etiam extitit. Inter christicolas enim contractus a sacramento separari non potest, quod indubitati iuris est, et fidei proximum (Pius IX, *Syll. 66, 67, 73*); ideo indubitati iuris est et fidei proximum, contractum sine sacramento, et sacramentum sine contractu constare non posse. Et cum in nostro themate contractus extiterit, sacramentum etiam extitit, quamvis de hoc coniuges ne quidem cogitaverint.

Demum quis forte obiiciet, omnia supra relata fundari in testimonio Ludovicae Bernhardt, cui mulieri inhonestae, quae etiam matrimo-

nium civile attentavit, fides haberi non debet, quemadmodum fides habita non fuit Antonio Hospelt ob easdem rationes. Sed ratio discriminis est observanda. Non enim Antonius a testificando repellitur tantum quia corruptus pravis moribus, et publicus peccator existit, sed etiam quia coniux contra proprium matrimonium testificans veluti suspectus non admittitur, maxime si accuset matrimonium tempore suspecto, ut accidit in casu. *(Instr. Austriaca n. 168-169,* Rota *dec. 264, n. 44, p. 5, T. I, recent.*). Quod non verificatur de Ludovica, quae contra matrimonium non deponit, quaeque hoc sub respectu suspecta non videtur. Sed insuper quamvis et ipsa sit mulier inhonesta, et publicis peccatoribus accenseri debeat cum in concubinatu vivat, tamen testes qui in processu fuerunt excussi, mater videlicet Antonii, et Advocatus Wirtz, nihil contra ipsam deponunt, quod eius naturalem probitatem impugnet. Denique, quae Ludovica Bernhardt in iudicio deposuit, falsitatis accusari non possunt; ea enim omnia Antonius Hospelt absque ulla dubitatione confirmavit. Ratio ergo non subest, quare ei fides praestari non debeat.

Procul dubio igitur RR. PP. censuerunt in casu, de quo agitur, matrimonium verum fuisse initum ad tramites antiqui iuris Decretalium, quod quantumvis illicitum, validum retinetur.

Quibus omnibus perpensis, Christi nomine invocato, Nos infrascripti Auditores, pro Tribunali sedentes, et solum Deum prae oculis habentes. decernimus, declaramus et definitive sententiamus, matrimonium, de quo agitur in casu, rationibus concludentibus non fuisse subversum, seu proposito dubio respondemus: *Negative;* exinde sententiam appellatam infirmamus, et pro infirmata haberi decernimus et declaramus, condemnantes etiam Antonium Hospelt in expensas iudiciales, quarum taxationem cui de iure reservamus.

Ita pronunciamus, mandantes Ordinariis locorum et ministris Tribunalium, ad quos spectat, ut executioni mandent hanc nostram definitivam sententiam, et adversus reluctantes procedant ad normam sacrorum canonum, et praesertim *cap. 3, sess. XXV, de Reform. Conc. Trid.;* iis adhibitis executivis et coercitivis mediis, quae magis efficacia et opportuna pro rerum adiunctis extitura sint.

Romae, in sede Tribunalis S. R. Rotae, die 27 Au usti 1910.

Gustavus Persiani, *Ponens.*
Gulielmus Sebastianelli.
Ioseph Alberti.

L. ✠ S.

Sac. Tancredes Tani, *Notarius.*

II.

COLONIEN. MONASTERIEN.

SUSPENSIONIS A DIVINIS AC IURISDICTIONIS.

Adversus sententiam, hac in causa, editam a S. R. Rota die 23 Maii 1910, et evulgatam, uti mos est, in Commentario Officiali n. 19 curr. anni, pag. 747 seq., Promotor Iustitiae huius S. Tribunalis tempore utili appellationem interposuit.

Romae, 9 Novembris 1910.

R. P. D. Franciscus Heiner, *Ponens.*
T. Tani, *Notarius.*

SECRETARIA STATUS

EPISTOLA

AD R. D. HENRICUM DELASSUS,
DE OPERE " LA CONJURATION ANTICHRÉTIENNE " BEATISSIMO PATRI EXHIBITO.

Monseigneur,

Le Saint Père, Pie X, a reçu avec un paternel intérêt l'ouvrage intitulé *La Conjuration Antichrétienne*, que vous m'avez prié de Lui remettre en votre nom.

Sa Sainteté vous félicite affectueusement d'avoir mené à bonne fin la composition de cet ouvrage important et suggestif, à la suite d'une longue série d'études qui font également honneur à votre zèle et à votre ardent désir de servir la cause de Dieu et de la Sainte Eglise.

Les idées directrices de votre beau travail sont celles qui ont inspiré les grands historiens catholiques: l'action de Dieu dans les événements de ce monde, le fait de la Révélation, l'établissement de l'ordre surnaturel, et la résistance que l'Esprit du mal oppose à l'œuvre de la Rédemption. Vous montrez l'abîme où conduit l'antagonisme entre la civilisation chrétienne et la prétendue civilisation, qui retrograde vers le paganisme. Combien vous avez raison d'établir que la rénovation sociale ne se pourra faire que par la proclamation des droits de Dieu et de l'Eglise!

En vous exprimant sa gratitude, le Saint Père fait des vœux pour que vous puissiez, avec une santé toujours vigoureuse, réaliser entièrement le plan synthétique que vous vous êtes tracé, et comme gage de sa particulière bienveillance, Il vous envoie la Bénédiction Apostolique.

Avec mes remercîments personnels et mes félicitations, veuillez agréer, Monseigneur, l'assurance de mes sentiments bien dévoués, en Notre Seigneur.

Rome, le 22 Octobre 1910.

R. Card. Merry del Val,
a Secretis Status.

L. ✠ S.

DIARIUM ROMANAE CURIAE

S. CONGREGAZIONE DEI RITI

CONGREGAZIONE ANTIPREPARATORIA.

Il giorno 15 del corrente mese di Novembre, presso l'Emo e Rmo Signor Cardinale Girolamo Gotti, Ponente della Causa, ha avuto luogo la Congregazione Antipreparatoria dei Sacri Riti, per discutere il dubbio sopra i miracoli del Venerabile Servo di Dio, Giuseppe Anchieta, Sacerdote professo della Compagnia di Gesù.

Il giorno 29 del corrente mese di Novembre, nel Palazzo Apostolico Vaticano, all'augusta presenza del S. Padre, si è tenuta la Congregazione Generale dei Sacri Riti, nella quale gli Emi e Rmi Signori Cardinali, i Rmi Prelati Officiali, ed i Consultori Teologi, componenti la medesima, discuteranno e daranno il loro voto sul dubbio delle virtù in grado eroico nella Causa di Beatificazione e Canonizzazione della Venerabile Suor Maria dell'Incarnazione, Fondatrice del Monastero delle Orsoline nella città di Québec.

SACRA PENITENZIERIA

AVVISO DI CONCORSO.

Si notifica che nel *Sacro Tribunale della Penitenzieria Apostolica* avrà luogo il concorso ad un posto di Ufficiale, per esame orale e scritto. L'orale si terrà il 13 del prossimo Decembre alle ore 9, lo scritto il 15 successivo alle ore 8.

Coloro che desiderassero prendervi parte dovranno, entro un mese dalla data del presente, esibire nella Segreteria di detto Sacro Tribunale la domanda corredata dei titoli necessari per l'ammissione.

Roma, 10 Novembre 1910.

O. Giorgi, *Reggente.*

SEGRETERIA DI STATO

NOMINE.

Sua Santità, con biglietto della Segreteria di Stato, si è degnata di nominare:

20 Novembre 1910. — L'Emo Signor Cardinale Pietro Gasparri, Protettore della Pia Unione dei SS. Benedetto e Scolastica di Norcia.

10 Novembre 1910. — Il Rev. Padre Giuseppe Brunelli, dei Frati Minori dell'Unione Leoniana, Consultore della Sacra Congregazione dei Religiosi.

12 Novembre 1910. — Il Rev. Padre Placido Lemos, dei Frati Minori dell'Unione Leoniana, Consultore della Sacra Congregazione di Propaganda Fide, per gli affari di rito orientale.

16 Novembre 1910. — Il Rev. Padre Giovanni Battista Frey, della Congregazione dello Spirito Santo, Consultore della Pontificia Commissione per gli studi biblici.

25 Novembre 1910. — Il Rev. Padre Enrico Buonpensiere, dei Predicatori, Consultore della Sacra Congregazione dell'Indice.

MAGGIORDOMATO DI SUA SANTITÀ

NOMINE

La Santità di nostro Signore con biglietto di S. E. Rma Mons. Maggiordomo, si è degnata di nominare:

Camerieri segreti soprannumerari:

23 Ottobre 1910. — Mons. Giuseppe Corno, dell' archidiocesi di Torino.
— Mons. Agostino Berteu, della medesima archidiocesi.
— Mons. Antonio Martinovic, della diocesi di Sebenico.
— Mons. Giambattista Sisgorco, della medesima diocesi.
— Mons. Parmenio Angelini, della diocesi di Fossombrone.

Camerieri d' onore in abito paonazzo:

23 Ottobre 1910. — Mons. Vincenzo Karadjole, della diocesi di Sebenico.
— Mons. Giovanni Miric, della medesima diocesi.
— Mons. Carlo Straniak, dell'archidiocesi di Vienna.
— Mons. Cirillo Zucchetti, della diocesi di Cremona.
— Mons. Gelasio Marinelli, della diocesi di Fossombrone.

Cameriere d' onore di spada e cappa soprannumerario:

24 Ottobre 1910. — Il Sig. Gaetano de Bouvier Azula.

NECROLOGIO

13 Novembre 1910. — Mons. Ferdinando Maria Cieri, Vescovo di S. Agata de' Goti.

21 Novembre 1910. — Mons. Giovanni de Montel, Decano emerito della S. Romana Rota.

24 Novembre 1910. — L'Emo Signor Cardinale Alessandro Sanminiatelli, del Titolo dei SS. Marcellino e Pietro.

Novembre 1910. — Mons. Pasquale Buconjic, dei Frati Minori, Vescovo di Mostar.
